

DEKKER VAN DE KAMP

**STARTNOTITIE MILIEU-EFFECTRAPPORTAGE
RUIMTE VOOR MAASDRIEL, DEELGEBIED MARENSCHE WAARDEN**

SEPTEMBER 2007

DEKKER VAN DE KAMP

**STARTNOTITIE MILIEU-EFFECTRAPPORTAGE
RUIMTE VOOR MAASDRIEL, DEELGEBIED MARENSCHE WAARDEN**
(TEVENS TE BESCHOUWEN ALS AANMELDINGSNOTITIE VOOR DE SMB STRATEGISCHE MILIEUBEOORDELING)

HERINRICHTING DOOR ZANDWINNING

**OPGESTELD: *POUDEROYEN COMPAGNONS* VORMGEVING VAN STAD EN LAND
JOS RADEMAKERS ECOLOGIE EN ONTWIKKELING**
PROJECTNUMMER 022 170
DATUM: 12 SEPTEMBER 2007

INHOUD

BLZ

1. INLEIDING	1
1.1. “Ruimte voor MAASdriel”	1
1.2. Mer-plichtig besluit	4
1.3. Leeswijzer	5
2. WERKWIJZE DEKKER VAN DE KAMP	6
3. DE MARENSCHE WAARDEN	7
3.1. Archeologie	7
3.2. Landschap	8
3.3. Hydrologie	11
3.4. Flora en fauna	11
4. HET INITIATIEF	12
4.1. Probleemstelling en context	12
4.2. Doelstellingen Marensche Waarden	12
4.3. Plaatsbepaling	13
4.4. Planbeschrijving: hoofdopzet	15
4.5. Planbeschrijving op onderdelen	19
4.6. Uitvoeringsfase: uitgangspunten zandwinning	27
4.7. Uitvoeringsfase: planning en fasering	30
5. EFFECTEN OMGEVING.....	31
5.1. Landschap; wordt het er mooier op?	31
5.2. Bodemkwaliteit; komt er vervuild slib vrij?	35
5.3. Archeologische, cultuurhistorisch en aardkundige Waarden; gaat er veel verloren?	37
5.4. Rivierkundige effecten; wat gebeurt er met hoogwater?	40
5.5. Grondwater; leidt de zandwinning niet tot een toename van de binnendijkse kwel?	44
5.6. Dijkstabiliteit. Is de hoogwaterveiligheid wel gegarandeerd?	46
5.7. Natuur; welke natuurwaarden gaan verloren en welke natuur komt tot ontwikkeling?	48

5.8. Hinder; leiden de zandwinningsactiviteiten tot overlast?	51
6. ALTERNATIEVEN	54
6.1. Algemeen	54
6.2. Voorkeursalternatief (= meest milieuvriendelijk alternatief)	54
6.3. Meest Milieuvriendelijk Alternatief	55
6.4. Nulalternatief	55
7. PROCEDURES EN BESLUITVORMING MER	56
7.1. Besluiten	56
7.2. Procedure mer	57
7.3. Procedure planmer	58
7.4. Fasering mer en combinatie planmer en mer	60
BIJLAGE 1. LITERATUUR	61
BIJLAGE 2. BEGRIPPENLIJST	63
BIJLAGE 3: PLANOLOGISCH KADER	65
1. Europees en Rijksbeleid	65
2. Provinciaal beleid	74
3. Gemeentelijk en regionaal beleid	77
4. Conclusie planologisch kader	79
BIJLAGE 4. REFERENTIE DEKKER VAN DE KAMP	81

1. INLEIDING

De voorliggende nota heeft betrekking op de Marensche Waarden. Deze uiterwaard ligt ten oosten van de kern Alem in het Gelderse Rivierengebied op korte afstand van de plek waar Maas en Waal elkaar bijna raken. Dit betreft de omgeving van het Fort St. Andries.

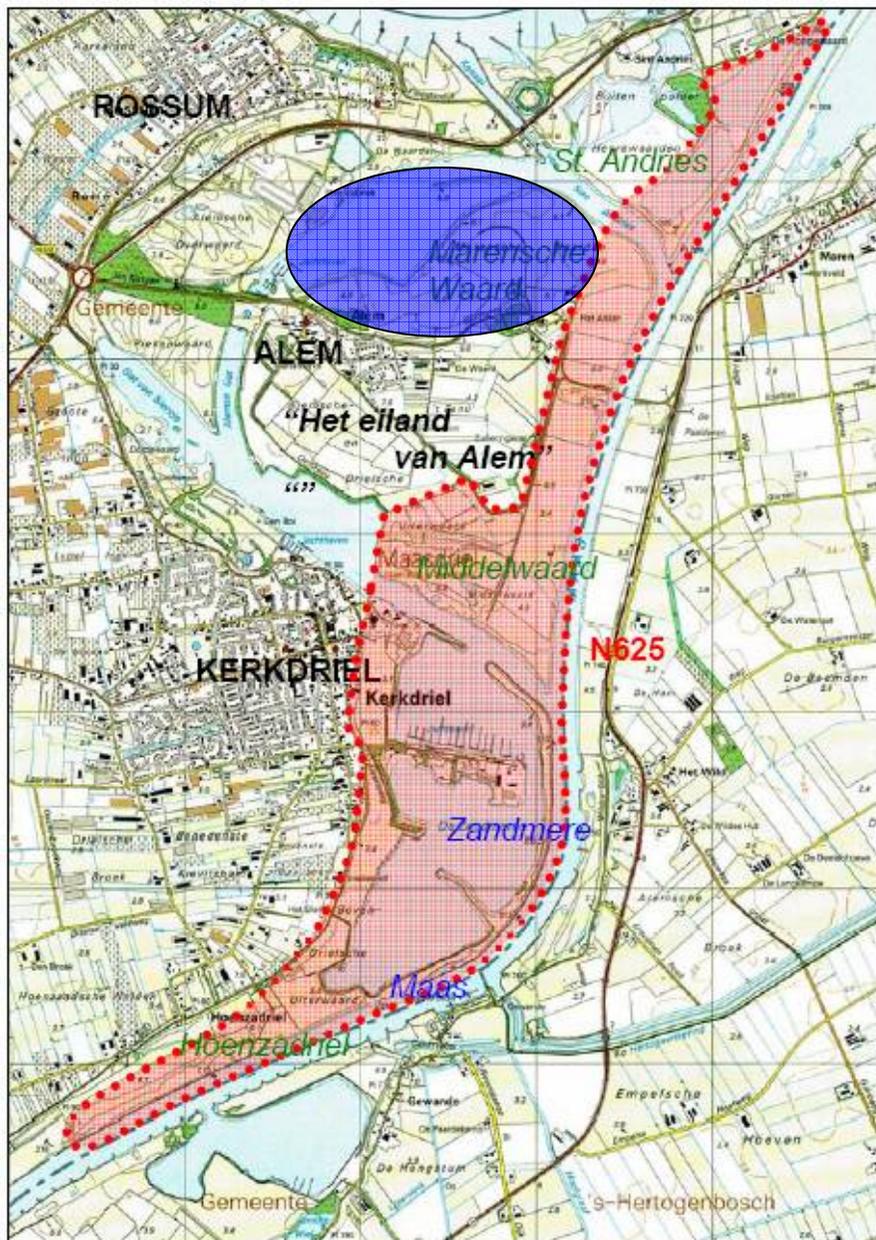
1.1. “Ruimte voor MAASdriel”

Aan de zuidkant van de gemeente Maasdriel stroomt de rivier de Maas. In een deel van de brede uiterwaarden heeft in het verleden de winning van grondstoffen plaatsgevonden. Uit deze winning zijn de zogenaamde Zandmeren en de plas, die onderdeel uitmaakt van de Marensche Waarden, voortgekomen.

De uitzonderlijk hoge waterstanden van medio jaren '90 vormden een bedreiging voor grote delen van het binnendijs gelegen deel van het rivierengebied. Rijkswaterstaat is naar aanleiding daarvan het beleid “Ruimte voor de Rivier” gaan voeren. Daarbij staan de doelen rivierversuiming (veiligheid), verbetering van de doorstroom (scheepvaart) en natuurontwikkeling centraal. Onder rivierversuiming wordt in dit verband verstaan vergroten van de doorstroming van de rivier. Een middel hiertoe is het winnen van grondstoffen (zand en grind) in combinatie met natuurontwikkeling. Deze werkwijze is gebaseerd op nieuw beleid van Rijkswaterstaat, dat in belangrijke mate de motor vormt voor initiatieven vanuit het bedrijfsleven om de rivieren op basis van zelfrealisatie veerkrachtiger te maken. Het initiatief in de Marensche Waarden speelt direct in op het natuurontwikkeling door delfstofwinning en zorgt voor een voorzet voor rivierberging en vergroting van de veiligheid bij hoogwater.

Dit betekent, dat het proces van winning van grondstoffen nog is niet afgesloten. Rond de Zandmeren bestaat behoefte aan een herinrichting van deze meren, een versterking van de ruimtelijke en functionele relatie met de kern Kerkdriel en een versuiming van de waterbergende capaciteit van de rivier. Voor de Marensche Waarden ligt het accent op een verdere zandwinning en natuurontwikkeling en een versuiming van de bergingscapaciteit welke bij herstel van de Maasmeander direct een positieve impuls kan geven aan de doorstroming. Prioriteit ligt bij de natuurontwikkeling en herinrichting van het gebied: secundair is de delfstofwinning..

Deze ontwikkelingen dienen op een verantwoorde wijze te worden aangestuurd en in de ruimtelijke omgeving van de rivier te worden ingekaderd. In de periode 2003-2005 is hiertoe de integrale visie “Ruimte

Ligging plangebied project Zandmeren	
+	
Ligging plangebied Marensche Waard	

voor MAASdriel” (Groenplanning, 2005) uitgewerkt. Deze visie heeft geresulteerd in een intentie overeenkomst tussen het gemeentebestuur en de betrokken marktpartijen, waaronder Dekker van de Kamp.

Planconcept “Ruimte voor MAASdriel, de Zandmeren”

Het planconcept "Ruimte voor MAASdriel, onderdeel de Zandmeren" voorziet op hoofdlijnen in het ontwikkelen van een waterfront Kerkdriel, nieuwe natuur en watergebonden recreatie. De nieuwe inrichting van het gebied heeft een positief effect op de doorstroming bij hoogwater, waardoor de kans op hoogwaterschade wordt beperkt. Tevens wordt ruimte gecreëerd om een aantal wensen cq. lopende problemen van de gemeente Maasdriel en van particulieren op te lossen. Delfstofwinning en de ontwikkeling van het nieuwe dorpsfront van Kerkdriel vormen de belangrijkste financiële motoren achter het geheel.

Planconcept “Marensche Waarden”.

Het project “de Marensche Waarden” wordt op initiatief van Dekker van de Kamp te Oosterhout gerealiseerd. Het planconcept behelst de beoogde ontwikkelingen ter plaatse van de Marensche Waarden aan de oostzijde van de kern Alem. Doel van dit project is het creëren van extra ruimte voor de Maas en herinrichting en natuurontwikkeling door delfstoffenwinning.

Het project “Ruimte voor MAASdriel” wordt uitgewerkt in onder meer een milieueffectrapportage (MER). Gelet het op de verschillen in aard, prioritering en draagvlak is één MER voor beide gebieden niet haalbaar. Ook is gebleken, dat de ruimtelijke en milieukundige samenhang tussen beide projecten niet aanwezig is. Om deze reden is gekozen voor twee aparte MER's, namelijk één voor “de Zandmeren” en één voor de “Marensche Waarden”. Op nevenstaande afbeelding is de begrenzing van beide projectgebieden aangegeven. Beide projecten worden ruimtelijk zelfstandig tot ontwikkeling gebracht. Dit betekent, dat de realisering via een eigen zelfstandig traject kan en zal plaatsvinden.

Voor het project “Zandmeren” is in juli 2007 de startnotitie voor de MER gepubliceerd. De voorliggende nota omvat de startnotitie voor de Marensche Waarden. De aard van de ingrepen in de Marensche Waarden is relatief beperkt. Op grond van de activiteiten is op zich het opstellen van een MER niet noodzakelijk. De initiatiefnemer – Dekker van de Kamp – wil echter met een MER aantonen, dat zij op een ruimtelijk en milieukundig verantwoorde wijze de activiteiten uitvoeren. Deze zorgvuldigheid wordt mede in acht genomen vanwege de nabijheid van het dorp Alem en de nabijgelegen EHS / Natura 2000 gebieden en de ligging in het invloedsgebied Fort St. Andries. Met name de nabijheid van het tot Natura 2000-gebied

aangewezen Fort St. Andries brengt de wettelijke verplichting met zich mee om een Strategische Milieubeoordeling (SMB) op te stellen.

1.2. Mer-plichtig besluit

Met de voorliggende startnotitie geeft de initiatiefnemer – Dekker van de Kamp - een beeld van de beoogde ontwikkeling. Dat betekent dat de startnotitie de “onderzoeksrichting” en de te onderzoeken aspecten van de beoogde ontwikkeling aangeeft en niet tot doel heeft te dienen als een stuk op basis waarvan besluitvorming (goedkeuring of vergunningverlening) plaatsvindt. Een startnotitie kan dan ook worden gezien als een verkenning van (on-)mogelijkheden, kansen en van het draagvlak..

De uitwerking van het MER – en de daaraan gekoppelde milieuonderzoeken – ligt ten grondslag aan het besluit tot vaststelling van het bestemmingsplan. Door op bovengenoemde wijze te werk te gaan worden milieueffecten op een volwaardige wijze meegewogen in de aanloop naar besluitvorming over het planconcept “de Marensche Waarden”. Het doel van het MER is het in beeld brengen van de met het planconcept “de Marensche Waarden” verbandhoudende milieueffecten. Op basis hiervan kan de gemeente Maasdriel een besluit nemen ten aanzien van de gewenste ontwikkeling.

Het MER dient tevens ter onderbouwing van de voor het project noodzakelijke ontgrondingsvergunning en voor de noodzakelijke wijziging van het vigerende bestemmingsplan door de gemeente Maasdriel. De gemeente zal als bevoegd gezag binnen haar bevoegdheden c.q. verantwoordelijkheden als eerste een ruimtelijk besluit nemen om de gewenste ontwikkelingen ter plaatse mogelijk te maken. De gemeenteraad dient zich uit te spreken over de aanvaardbaarheid van het plan. Dit gebeurt in de vorm van een bestemmingsplan. Binnen haar rol van bevoegd gezag is de gemeente ook verantwoordelijk voor de uitwerking en goedkeuring van de MER.

Sinds juli 2004 is de Europese richtlijn Strategische Milieubeoordeling (SMB) van toepassing. De richtlijn moet nog worden verankerd in nationaal beleid. Momenteel is een overgangsregeling van kracht. Een SMB moet in een vroege fase inzicht geven in de toestand van het milieu, de positieve en de negatieve milieueffecten en de mogelijke alternatieven voor het plan. Situaties waarin een SMB aan de orde kan zijn, zijn onder meer streekplanaanpassingen die mogelijk consequenties hebben voor Vogel- en Habitatrichtlijngebieden en aanpassing van bestemmingsplannen waarin ruimtelijke claims worden

vastgelegd. Net als bij een MER resulteert een SMB in een rapportage ter onderbouwing van de besluitvorming, waarop ingesproken kan worden. De SMB zal deel uitmaken van het MER.

1.3. Leeswijzer

In de voorliggende startnotitie komen achtereenvolgens de volgende aspecten aan de orde:

- In hoofdstuk 2 en in de bijlage is een omschrijving van de zienswijze van de initiatiefnemer Dekker van de Kamp opgenomen;
- In hoofdstuk 3 volgt een kennismaking met de Marensche Waarden;
- In hoofdstuk 4 wordt het initiatief omschreven;
- hoofdstuk 5 omschrijft de effecten op de omgeving;
- in hoofdstuk 6 wordt ingegaan op de alternatieven, waarmee het initiatief kan worden gerealiseerd. Daarbij wordt onderscheid gemaakt in een planalternatief, een meest milieuvriendelijk alternatief (variant op het planalternatief) en een nulalternatief.
- in hoofdstuk 7 wordt ten slotte ingegaan op de procedures en de besluitvorming rond het MER.

In de bijlagen bij deze startnotitie wordt op de volgende aspecten ingegaan:

- de geraadpleegde literatuur;
- de begrippenlijst;
- het planologisch kader;
- de referenties van Dekker van de Kamp;
- inrichtingstekening van de beoogde situatie in de Marensche Waarden.

2. WERKWIJZE DEKKER VAN DE KAMP

Het bedrijf Dekker Van de Kamp is één van de grotere producenten op het gebied van zand- en grindwinning in Nederland. De klasseerinstallaties veredelen het zand en grind van bodemvondst tot een hoogwaardige grondstof voor de bouwsector. Er zijn 7 productielocaties en 4 drijvende klasseerinstallaties operationeel ten behoeve van zandwinning.

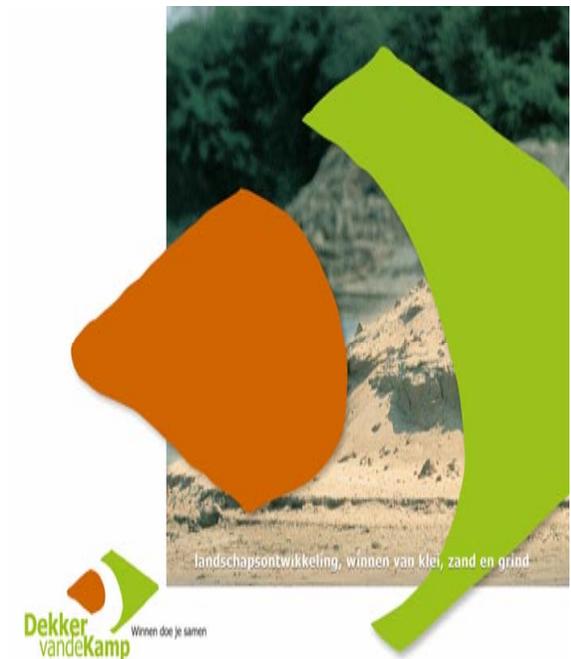
Naast de winning van zand en grind, is Dekker van de Kamp onder de naam Delgromij een toonaangevende leverancier van klei aan de grof keramische industrie.

Bij het ontwikkelen van de plannen voor een zand-, grind- of kleiwinning staat bij Dekker Van de Kamp het maatschappelijk belang voorop. Het denken over de ontwikkeling van zand-, grind- en kleiwinningslocaties heeft een grote ontwikkeling doorgemaakt. Door te luisteren naar de omwonenden, beleidsmedewerkers, natuurbeheerders en andere betrokken partijen wordt bekeken waaraan de meeste behoefte bestaat. Retentie, natuurontwikkeling, woningbouw, recreatieparken, maar ook rivierverruiming is mogelijk.

De winning van zand en grind, van keramische klei en het werk in de milieuzorg stelt Dekker Van de Kamp voor vraagstukken die verder gaan dan het ondernemingsbelang. Hierover wordt constructief overlegd met de overheid en maatschappelijke partijen. Met kennis en ervaring wordt een specifieke bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van plannen in de ruimtelijke ordening.

Het nieuwe logo van Dekker Van de Kamp is gebaseerd op een rivier in het landschap waar klei, zand en grind wordt gewonnen waardoor een nieuw landschap ontstaat. Het symboliseert niet alleen klei-, zand- en grindwinning, maar ook kwaliteitswinst voor het landschap, de natuur en het milieu.

In de bijlage 4 bij deze startnotitie is een voorbeeld opgenomen van de werkwijze van Dekker Van de Kamp.

3. DE MARENSCHE WAARDEN

De voorliggende nota heeft betrekking op de Marensche Waarden. In dit hoofdstuk volgt een korte kennismaking met de ligging en de belangrijkste kenmerken van deze uiterwaard.

3.1. Archeologie

Door RAAP is het rapport “Onderzoeksgebied Ruimte voor Maasdriel, Alem (ontwikkelingsconcept)” opgesteld, waarin het archeologisch vooronderzoek is beschreven. Uit dit rapport kan de volgende conclusie worden afgeleid:

Op grond van een analyse van de genese van het landschap kan worden geconcludeerd, dat het onderzoeksgebied in hoge mate is gevormd vanaf de systematische bedijkingen in de Late Middeleeuwen en daarna. Als gevolg van de laterale erosie en sedimentatieprocessen is het oude land over grote oppervlakken geërodeerd en is de kans op het voorkomen van intacte, onverspoelde archeologische resten in grote delen van het onderzoeksgebied gering. Dit komt overeen met het ontbreken van bekende intacte archeologische vindplaatsen in vrijwel het gehele onderzoeksgebied. Wel bestaat er een grote kans op het voorkomen van mogelijk belangrijke verspoelde archeologische vondsten in verband met de vermoedelijke ligging van Grinnes: een belangrijke Romeinse nederzetting, waarvan talloze vondsten bekend zijn uit het baggergat dat in het noordwestelijk deel van het onderzoeksgebied is gesitueerd. Daarnaast dient in de laat-middeleeuwse Maasgeul langs de Veerweg rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van “watergerelateerde” archeologische objecten uit de Middeleeuwen zoals vaartuigen, oeverwerken en visfuiken.

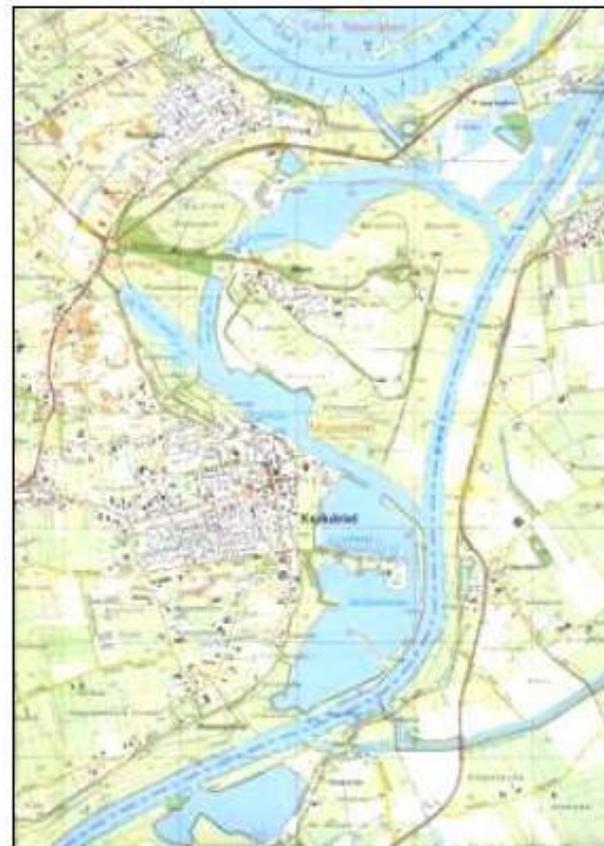
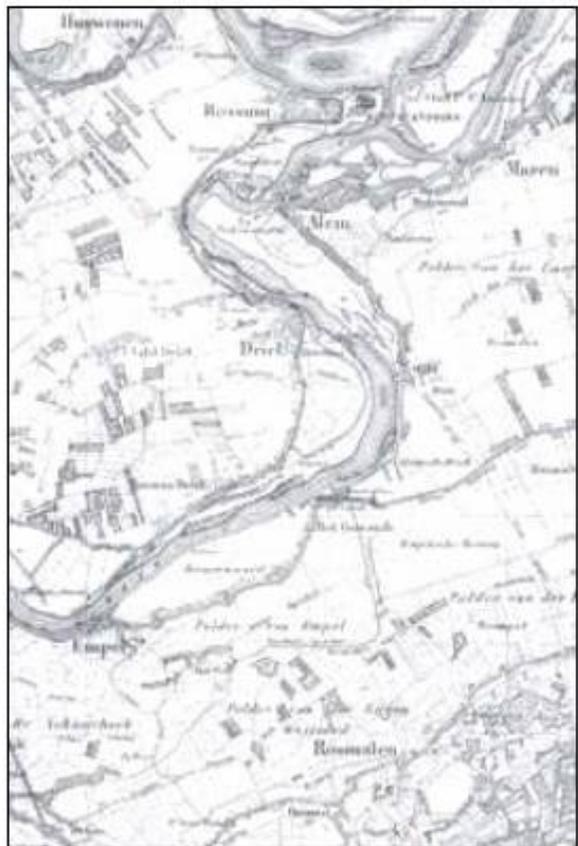
Twee relatief kleine gebieden zijn buiten de invloedssfeer gebleven van de Romeinse en latere actieve Maas. Het betreft een smalle strook aan de voet van de winterdijk (de Veerweg) en een gedeelte van de uiterwaarden langs de gegraven Maas. In deze zones zijn geen duidelijke aanwijzingen voor grootschalige diepe bodemverontreinigingen aangetroffen. Uitgegaan moet worden van een hoge archeologische verwachting voor resten van bewoning uit de Romeinse tijd en Middeleeuwen. De aanwezigheid van oudere resten kan niet worden uitgesloten.

3.2. Landschap

Als een historische kaart van het gebied gelegd wordt naast een kaart van de huidige situatie dan worden al snel een paar zaken duidelijk. In de periode voor de bedijking van de Maas was sprake van een zeer dynamisch gebied met vrije meandering van de hoofd- en nevengeulen van de rivier. De Marensche Waarden is herkenbaar en ligt als een eiland omgeven door een hoofd- en nevengeul.

Het Eiland van Alem bestond nog niet; Alem werd aan de westzijde begrensd door de Maas. Driel ligt aan een binnenbocht aan de Maas, de directe relatie met de rivier is sterk met een zomerkade langs de Maas. Ook de steenfabriek is herkenbaar.

Momenteel is van die directe relatie geen sprake meer. De bedijkte Maas is naar het oosten opgeschoven en heeft Alem afgescheiden van het 'vasteland' (Noord-Brabant). De grillige meanders zijn gekanaliseerd en deels vergraven. De naar het westen krullende meander is nog wel herkenbaar maar is door een dam in twee stukken gesneden, waardoor deze Maasmeander zijn watervoerende functie heeft verloren. Daarnaast heeft in recentere periodes delfstofwinning (klei en zand) plaatsgehad hetgeen inmiddels mede het landschapsbeeld bepaalt.

De vruchtbare gronden van de Marensche Waarden zijn overwegend in landbouwkundig gebruik. Op de vlakke, vochtige delen en de reliëfrijke delen ter plaatse van de oeverwallen is vooral sprake van bouwland, op de overige delen zijn de percelen voornamelijk in gebruik als grasland. Rond het

plassengebied vindt een bescheiden recreatieve bedrijvigheid plaats. Voornamelijk in de vorm van een jachthaven (= jachthaven de Maas).-

3.3. Hydrologie

Langs Alem en Kerkdriel stroomt één van de belangrijkste natuurlijke slagaders voor wat betreft de bovengrondse afvoer van water door Nederland. De Maas ontspringt in het Noordoosten van Frankrijk en mondt via de Bergse Maas, de Amer en het Hollandsch Diep uit in de Zeeuwse delta (Volkerak en Haringvliet). De rivier is in de laatste eeuwen ingebed tussen winterdijken en de meanders zijn veelal afgesneden.

De Maas is ter hoogte van Alem en Kerkdriel niet gestuwd; de laatste stuw bevindt zich 8 à 10 kilometer stroomopwaarts bij Lith. Het beschermingsniveau tegen hoogwater van 1x per 1250 jaar wordt bereikt bij een dijkhoogte van ca. 710 cm +NAP. Ter plaatse bestaat een beperkte getijdenwerking van 0,5 tot 0,75 m. Bij een gemiddelde afvoer ligt het waterpeil in de Maas op ca. 90 cm +NAP. Het peil wordt daarbij beïnvloed door het tij in de Noordzee.

Bij hoge tot zeer hoge waterstanden vult de Maas het gehele winterbed cq. rivierbed op tot aan de winterdijken. Bij Alem zijn deze dijken niet alleen aanwezig op de flank van de stroomrug naar de achterliggende komgronden, parallel aan de rivier, maar ook rondom de kern Alem en bij het dorp behorende binnendijkse landbouwgebieden. Tijdens hoogwater ontstaat kweldruk op de winterdijken en het achterliggend gebied. Hierdoor kunnen fracties rivierwater door en onder de waterkering heen sijpelen naar de achtergelegen binnendijkse gronden.

3.4. Flora en fauna

De belangrijkste waarden van de Marensche Waarden ligt in het voorkomen van een aantal broedvogelsoorten van de Rode lijst van:

- open landbouwgebieden (weidevogels);
- struweel;
- pioniervegetaties langs open water.

De zomerkaden en oeverwalrestanten kennen een vegetatie met elementen van een stroomdalflora met planten als Echte kruisdistel, Sikkkelklaver, Geel walstro, Gewone bermzegge, Kaal breukkruid, Groot streepzaad, Wilde peen, Knolboterbloem, Margriet, Muurpeper en Zandmuur. Het geheel geeft deze locaties een bloemrijk en esthetisch fraai karakter.

4. HET INITIATIEF

In dit hoofdstuk wordt het initiatief voor de zandwinning, natuur- en recreatieve ontwikkeling van de Marensche Waarden omschreven.

4.1. Probleemstelling en context

De regelgeving, die de overheid in het buitendijks gebied tot voor kort hanteerde, leverde grote beperkingen voor de gewenste ontwikkeling van de uitwaarden van de Maas in Maasdriel. *Het gebied zat en zit behoorlijk op slot als het om ontwikkelingen gaat.*

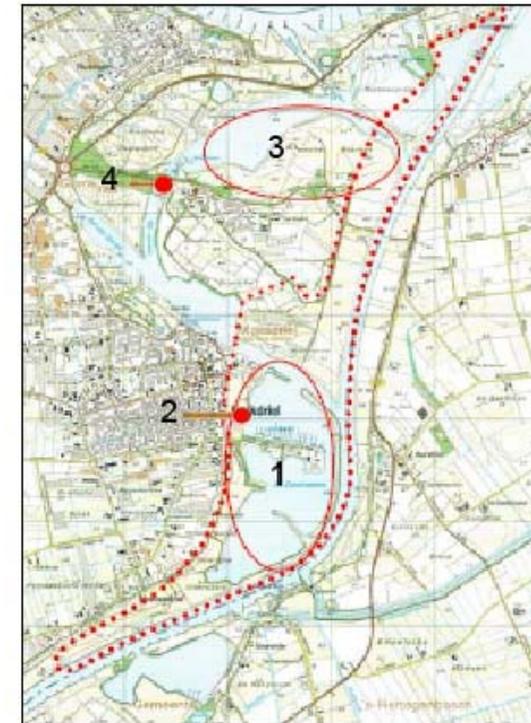
De nieuwe Beleidslijn Grote rivieren biedt meer ruimte voor ontwikkelingen. In de omgeving bestaan kansen voor de ontwikkeling van natuurlijke oevers en riviergebonden natuur. Hierbij bestaan mogelijkheden ter verbetering van de doorstroming en de waterkwaliteit, winning van grondstoffen en mogelijkheden voor natuurlijke herinrichting in samenhang met agrarisch gebruik.

Beperkte mogelijkheden voor uitbreiding van recreatiebedrijven en beperkte waterdiepte in de haven van Hedel, gewenste realisatie van een passantensteiger bij het Oude Veerhuis in Well, ontwikkeling van Fort St. Andries zijn voorbeelden van een stagnerende ontwikkeling. Uit het aan snee brengen van projecten ter plaatse van de Zandmeren en de Marensche Waarden wordt een grote synergetische uitstraling naar andere riviergebonden activiteiten in de omgeving verkregen. Op nevenstaande afbeelding is een overzicht opgenomen van de verschillende aandachtspunten.

4.2. Doelstellingen Marensche Waarden

De ambitie van initiatiefnemer is om zijn economische activiteit, met als doel herinrichting en natuurontwikkeling door delfstofwinning, tevens als middel in te zetten voor het bereiken van maatschappelijke doeleinden. In het geval van de Marensche Waarden bestaan deze maatschappelijke doelen uit:

- **Maatschappelijk aanvaardbare en duurzame delfstofwinning**
De gehele ontwikkeling draagt bij aan de grote nationale behoefte aan delfstoffen (beton – en metselzand, grind, ophoogzand en keramische klei). Op een duurzame en maatschappelijk aanvaardbare wijze dient een goed project te worden ontwikkeld.
- **Veiligheid en waterstandsdeling**
In de Ruimte voor MAASdriel is ingegaan op de totaalontwikkeling van de Maasuitwaarden. Het is niet ondenkbaar dat op langere termijn (binnen circa 25 jaar) de oude Maas weer deels gaat

- 1 – De Zandmeren
- 2 – Haven Hedel
- 3 – Marensche Waard
- 4 – Dam Oude Maas

meestromen. Het initiatief Marensche Waarden draagt er zorg voor dat de Marensche Waarden en het dorp Alem zijn voorbereid op een goede rivierkundige inpassing mocht op den duur de dam van Alem ooit vervangen wordt door een doorstroombare constructie. Overigens behoort het doorstroombaar maken van deze dam met nadruk niet tot het initiatief van Dekker van de Kamp.

- **Herinrichting, Landschapsversterking en Natuurontwikkeling**

Daar waar mogelijk wordt in de zone tussen de waterkering en de beoogde insteek van de werken (circa 250 – 300 m uit de teen van de waterkering) het bestaande landschap versterkt en worden de huidige functies (landbouw) voor de toekomst veiliggesteld. Om een sterkere verbinding te maken tussen het dorp en de uiterwaard te krijgen, wordt het gebied op een beperkt aantal plaatsen toegankelijk gemaakt voor recreatief (mede-)gebruik, op dusdanige wijze dat de agrariër er geen last van heeft. Het gebied waar de graafwerkzaamheden plaatshebben wordt heringericht met de volgende eindfuncties: zwemstrand, visoever, natuurlijke oever (ecologisch aantrekkelijk), open water, nieuwe natuur en wandelpaden (struinpaden).

- **doelstellingen in het kader van de Landinrichtingscommissie Fort Sint Andries**

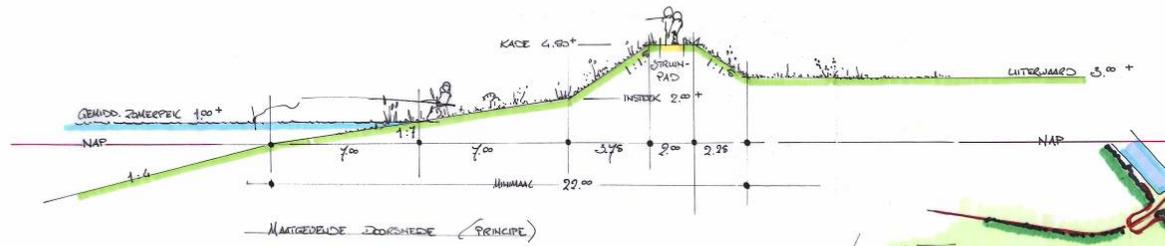
De landschapsversterking, natuurontwikkeling (riviergebonden) en ontwikkeling van de oeverzones worden mede afgestemd op de doelstelling van het project Fort Sint Andries. Hiermee wordt een versterking van deze natuurdoelen verkregen.

- **Herinrichting en Leefbaarheid**

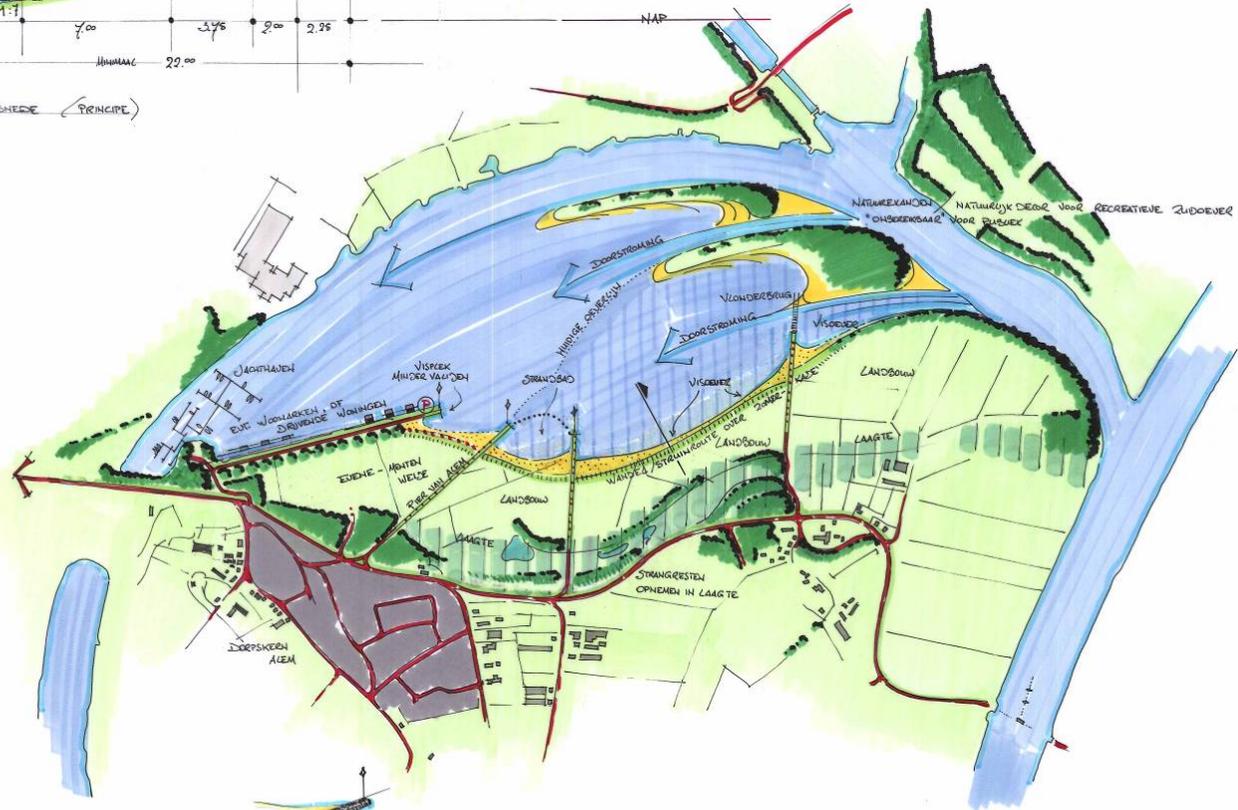
Wat betreft leefbaarheid kan het project Marensche Waarden bijdragen tot ontwikkeling van starterswoningen in de kern Alem. Daarmee wordt binnendijs een injectie gegeven aan de leefbaarheid van deze kern. Buitendijs worden de Marensche Waarden dusdanig ingericht, dat er goede recreatieve gebruiksmogelijkheden ontstaan voor de plaatselijke bevolking (wandelen, zwemmen, vissen, uiterwaardenbeleving, mogelijkheden landbouw, voorzieningen watersportrecreatie en natuurontwikkeling). Het project biedt tevens de mogelijkheid om op stedenbouwkundig en landschappelijk aantrekkelijke wijze een aantal (drijvende) woningen, of bijvoorbeeld aanlegplaatsen voor woonarken te realiseren.

4.3. Plaatsbepaling

De keuze voor het plangebied (zie hoofdstuk 1) wordt in belangrijke mate bepaald door de morfologische kenmerken van de rivier de Maas en derhalve het voorkomen van een goede kwaliteit delfstoffen (rivierklei en beton en metselzand) en door de grondposities van de initiatiefnemer op lokaal niveau.

NATUURELLE DOORSNIJDE (PRINCIPE)

- PRINCIPE VAN PIER:
- KADE ZOALS KRIS, ALIEM "LITTEWAARD"
 - GRASSTROOS
 - PAD OVER KRUIS
 - BEÏNDING MET ZWART
 - EN ORNAMENT
 - BAKEN
 - KUNSTOBJEET
 - GESCHIEDTE (LITTIJK OBSERVATIE ED.)
 - BOOM (ZWARTE POPULIER EN.)

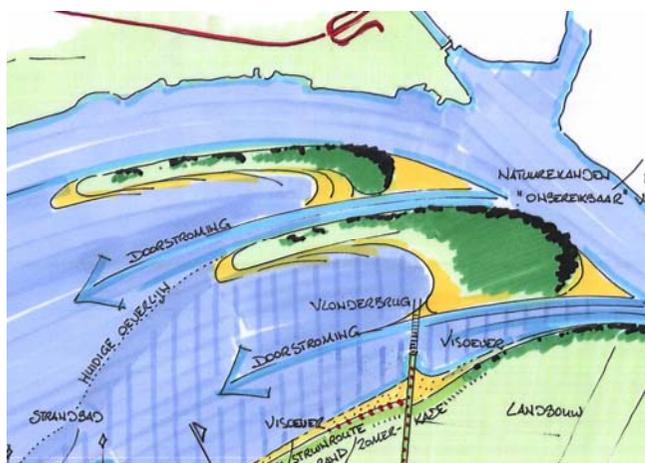
De deelprojecten passen binnen een breed kader van beleidsnota's op landelijk, provinciaal en gemeentelijk niveau. De locaties van de onderdelen van het planconcept "de Marensche Waarden" worden in de StructuurvisiePlus van de gemeente Maasdriel specifiek genoemd.

Het MER voor het gebied "Ruimte voor MAASdriel, de Marensche Waarden" heeft het karakter van een inrichtingsmer en richt zich daarbij op de in paragraaf 1.1 genoemde mer-plichtige activiteiten, te weten delfstoffenwinning over een oppervlakte van circa 27 hectare.

Een nader locatieonderzoek wordt niet uitgevoerd. Het initiatief is locatiegebonden. De herinrichting van de Marensche Waarden draagt bij aan vergroting van de waterberging van de Maas. Voor de realisatie van het initiatief is in de omgeving geen alternatieve locatie beschikbaar. Ook is het in dit kader van belang dat de initiatiefnemer met betrekking tot onderdelen uit "de Marensche Waarden" over alle grondposities en opties tot uitvoering beschikt.

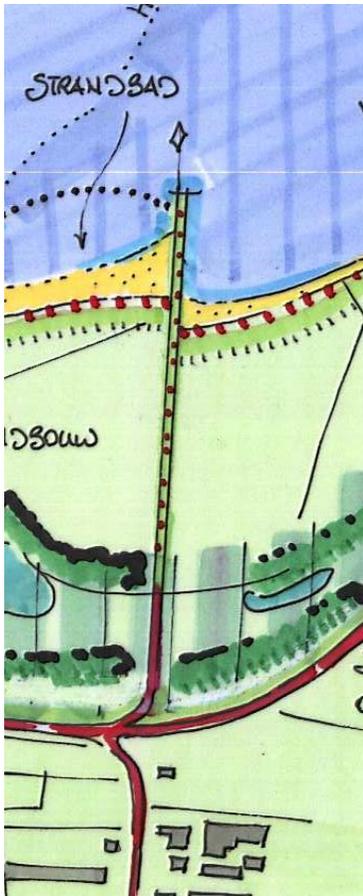
4.4. Planbeschrijving: hoofdopzet

Het plan beoogt een uitbreiding van de bestaande plas, gelegen tussen de dorpen Alem en Rossum. De zuidoostelijke oeverlijn wordt daarbij in zuidoostelijke richting verlegd. De uitbreiding van het bestaande wateroppervlak (ca. 31.05 ha.) betreft zo'n 22,69 ha. hetgeen neerkomt op een vergroting met 75 %. Als maximale diepte wordt aangehouden 30 m.-maaiveld (ofwel een maximale waterdiepte van circa 25 meter bij een gemiddeld zomerpeil van 1.00 m.+NAP). Het overgrote deel van de plas is veel ondieper. In de bestaande plas vindt geen verdere delfstofwinning plaats. De bestaande onderwaterbodem blijft intact.

Ter geleding van de plas (relativering van de schaal) en ter vergroting van de diversiteit aan onderwatermilieu's worden eilanden gerealiseerd. Deze worden opgebouwd rond de aanwezige kaden, die hiertoe voor een deel worden verlaagd. De eilanden doen zich voor als natuurlijke banken, die zijn ontstaan in het spanningsveld van het erosie- en sedimentatieproces (eilanden als "aanspoelsels"). Behalve dat zich hier een ongestoord proces van natuurontwikkeling kan voltrekken, legt het patroon van een dergelijke reeks eilanden (ook de kop van de Marensche Waarden doet hierin mee) een zeker verband met de banken en eilanden, zoals deze ontstonden in de beddingen van de laaglandrivieren. De "onbereikbare" eilanden met hun "ongerepte" natuur bieden bovendien het beeld van een onbedorven natuurlijk landschap, (decor voor recreatieve en andere maatschappelijke functies).

De opzet van de eilanden met hun door wind en water gestuurde vorm zijn zodanig in het watermilieu opgenomen dat een natuurlijke doorstroming en verversing bijdraagt tot een goede waterkwaliteit. Opwaaiing en de natuurlijke stroming ten gevolge van de nabije Maas zorgen zo voor een continue waterbeweging.

De nieuwe zuidoever wordt zodanig geprofileerd en opgebouwd dat deze geschikt wordt voor meerdere recreatieve gebruiksvormen. Het gaat daarbij grotendeels om de meer extensieve vormen van gebruik (wandelen, verpozen, sportvissen, natuurbeleving, ed.). Goed bereikbaar vanuit de dorpskom van Alem, zal een deel van de oever worden ingericht als strandbad. Een aanliggend deel van de uiterwaard (binnenkaads) zal, behalve voor landbouw, ook als evenemententerrein kunnen dienen.

De vormgeving van beide eilanden is geïnspireerd op de natuurlijke opslibbingen, platen en banken, zoals deze voorkwamen in ons oorspronkelijke rivierenlandschap. Hierbij wordt een koppeling nagestreefd met het hoogdynamische vlechtende riviersysteem van weleer (Maas/Waal). Een viertal pieren maakt een "knipoo" naar de in later tijden gebouwde kribben. Deze pieren (mega-kribben) leggen een sterke relatie tussen de recreatief te gebruiken plasoevers en het dorp Alem. Ze zijn consequent aan de bandijk (Veerweg) verbonden, telkens daar, waar reeds afgewen liggen, of waar kan worden aangetakt op het stratenplan van Alem. De meest westelijke pier moet worden beschouwd als transformatie (formalisering) van de bestaande zomerkade langs de huidige oeverlijn.

De resterende delen van de Marensche Waarden blijven het door de bevolking gewaardeerde beeld van een traditionele uiterwaard vertonen, waar landbouwkundig gebruik het landschapsbeeld bepaalt. Dit gebruik vereist uiteraard een zekere bescherming tegen hogere rivierstanden. Ook langs de nieuwe oeverlijn zal een kade worden gerealiseerd met tenminste een vergelijkbare kruinhoogte als de huidige kade.

Optioneel kan door herprofilering van de laagten, voor zover direct gelegen langs de bandijk (strangresten, poelen en drassige bosjes), een langgerekte natuurzone worden ontwikkeld. Een en ander zal in goed overleg met de betrokken eigenaren en gebruikers moeten worden gerealiseerd. Dit initiatiefplan geeft hiermee slechts doorkijk naar een denkbaar eindbeeld, dat wellicht in de verdere toekomst tot verwezenlijking kan leiden.

4.5. Planbeschrijving op onderdelen

Jachthaven "De Maas"

De recreatiehaven ligt in de uiterste westhoek van het plangebied. De haven is opgebouwd uit een stelsel van drijvende steigers. De centrale accommodatie (clubhuis, kleedruimten/sanitair, kantoor havenmeester, etc.) is gevestigd op een vooruitgeschoven oever aan de zijde van Alem. De gekozen opzet garandeert een optimale controle op de hier afgemeerde, doorgaans verlaten jachten. Het plan gaat in principe uit van handhaving van deze situatie, waarbij de mogelijkheid bestaat om, bij gebleken behoefte, het aantal ligplaatsen verder uit te breiden. Eventueel kan de haven ook worden verplaatst naar de aangrenzende pier, zodat op termijn (en desgewenst) de continuïteit van beide dode Maasarmen kan worden hersteld. Het project vormt zo geen belemmering voor eventueel toekomstige plannen van Rijkswaterstaat.

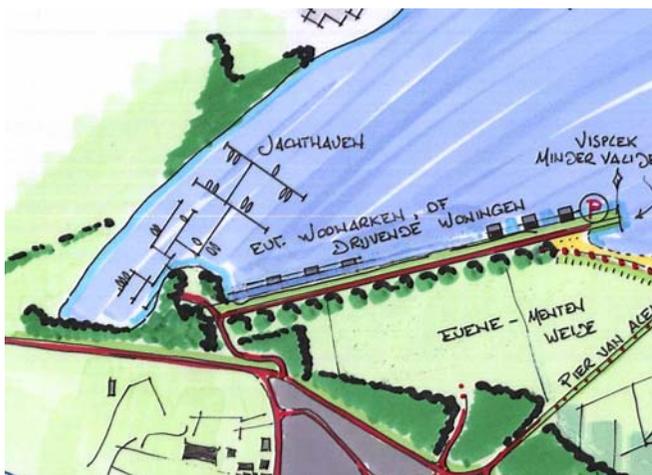
Wonen in/op het water (optie)

In aansluiting op de omgeving van de jachthaven biedt de meest westelijke pier (kade) een prachtige gelegenheid om een bijzonder woonmilieu te creëren. Deze pier kan bijvoorbeeld ook worden benut als vestigingsbasis voor een reeks drijvende woningen, of woonarken.

Het plan behelst de aanleg van de pier, een groene kade met op de kruin een informeel (beheer)pad, welke aan de landzijde is voorzien van een opgaande landschappelijke beplanting (bv. populier). De realisatie van woningen, of van ligplaatsen voor woonarken met bijbehorende infrastructuur wordt hierbij als kans benoemd, doch behoort niet tot dit initiatiefplan.

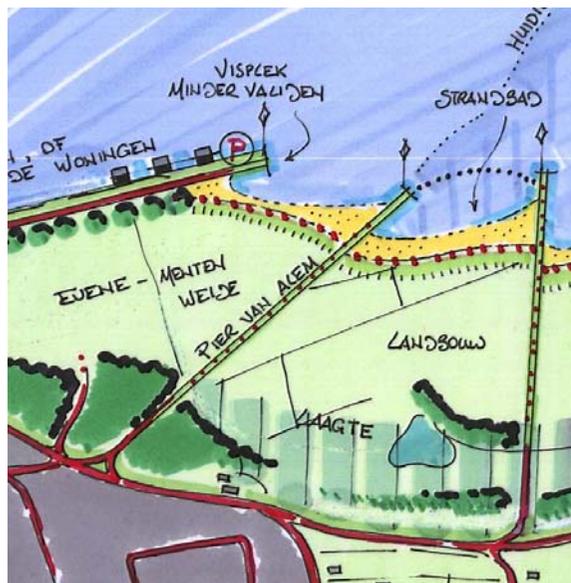
Evenemententerrein / natuurijsbaan

Het westelijk deel van de uiterwaard behoudt, zoals het gehele resterende deel van de Marensche Waarden haar open agrarische karakter. Wel wordt het terrein mede geschikt gemaakt als manifestatieweide ten behoeve van lokale evenementen en festiviteiten. De bereikbaarheid van dit terreindeel is uitstekend geregeld via een pier, die aansluit op de bestaande weg tegenover de Veerweg/Leimuidenstraat. Ook is het gebied te bereiken via de meest westelijk pier en kan het (hier eventueel te realiseren) watergebonden woonmilieu zo nog wat sterker worden verbonden met de dorpsgemeenschap. Door het terrein een wat schotelvormige maaiveldligging te geven kan het 's winters bovendien – indien gewenst - dienen als natuurijsbaan.

De noodzakelijke recreatieve voorzieningen blijven beperkt tot hekwerken, ballenvangers, verlichting, etc. Eventueel noodzakelijke gebouwde voorzieningen (tenten, sanitairunits, kiosken en kraampjes) zullen hooguit tijdelijk worden toegestaan, gezien het beleid van Rijkswaterstaat om de uiterwaarden vrij te houden ten behoeve van hoogwaterdoeleinden.. Ten behoeve van het reguliere agrarische gebruik wordt het terrein uiteraard omrasterd (veekering).

Strandbad Alem

Het tweede kribvak, gezien vanuit het westen, ligt op voldoende afstand van de jachthaven en de eventueel watergebonden woonunits, zodat mag worden verwacht dat sprake is van een goede waterkwaliteit. Op deze plek wordt de buitenteen van de nieuwe zomerkade zover uitgerekt dat een zwakglooiend strandbad ontstaat. Het flauwe talud zet zich ook onderwater nog meters door om een voldoende veilige zwemsituatie te creëren. Een drijflijn/ballenlijn, opgespannen tussen twee pieren, maakt duidelijk welk deel van het water exclusief is voorbehouden aan zwemmers. De watersport heeft hier geen toegang. De strandbadoever zal, evenals de hier gelegen onderwaterbodem, uitsluitend worden opgebouwd uit zand. De gebruiksintensiteit en -frequentie zijn echter bepalend voor het uiteindelijk beeld; zandstrand, of grasoever (ligweide). Het strandbad is bereikbaar vanaf beide middelste pieren, die tegenover de Veerweg/Leimuidenstraat, en tegenover de Veerweg, zodat een optimale relatie met het binnendijs gelegen woongebied van de kern Alem bestaat.

Kleine watersport

De uitbreiding van het plasoppervlak met ca. 23 ha. biedt uitstekende mogelijkheden voor de kleine watersport, zoals roeien, zeilen (kleinere klassen), wind- en kitesurfen, etc. Ook de verdere differentiatie van de oevers, met uitgesproken natuuroevers en andere, meer voor recreatie geschikte oevers en recreatieve attractiepunten (jachthaven, strandbad), maakt de plas straks aantrekkelijker voor de waterrecreant. Een en ander betekent een stimulans voor de verdere ontwikkeling en inrichting van de jachthaven "De Maas".

Sportvissen

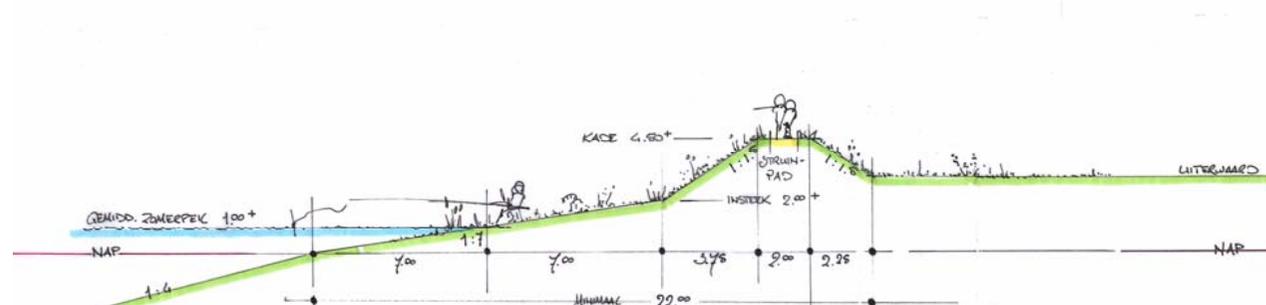
Met name de rustiger gelegen oeverzones (zuidoostzijde) vormen, mede vanwege het aantrekkelijke beeld van de tegenovergelegen eilanden, een fraaie locatie voor de sportvisserij. Een lange oever, gelegen in de beschutting van de nieuwe zomerkade kan tal van visstekken opleveren. De opbouw van oever en onderwaterbodem (profilering en kleidek) maakt andere vormen van amfibische recreatie (bv. pootje baden) hier minder goed mogelijk. Tevens kan zich wellicht in beperkte mate (dit ten gevolge van

optredende peilschommelingen) een rietkraag ontwikkelen. Deze oeverzone is (te voet/fiets) uitstekend te bereiken via de beide oostelijke pieren. De meest oostelijke daarvan wordt bovendien via een vlonderbrug verbonden met het eerste eiland. Bij bepaalde waterstanden zal dit (natuur-)eiland dan bereikbaar zijn, zodat hier periodiek gevist kan worden. Specifieke voorzieningen zullen niet worden aangebracht. Ten behoeve van sportvissers met een lichamelijke beperking wordt aan het einde van de westelijke pier een specifieke visplaats gerealiseerd. De bereikbaarheid en toegankelijkheid zijn hier optimaal. Een parkeerplaats van beperkte omvang maakt deel uit van deze bijzondere voorziening, die zal voldoen aan de door de overheid gestelde eisen aan visplekken voor gehandicapten.

Landbouw

Het gebied tussen de uitgebreide plas en de bandijk (Veerweg) behoudt haar huidige agrarische karakter. Handhaving van de bestaande agrarische bedrijfsvoering garandeert het behoud van het huidige landschapsbeeld, waarin een zekere mate van openheid en levendigheid (begrazing, hooibouw) bepalend zijn. Randvoorwaarde hierbij is de bescherming van het gebied tegen hogere waterstanden, zoals nu ook het geval is door middel van de kade langs de huidige plasoever. De nieuwe oeverlijn zal dan ook weer worden gemarkeerd door een kade met tenminste dezelfde kruinhoogte (4.50 m.+NAP). De huidige kade heeft een kruinhoogte die varieert van 4.23 m. +NAP tot 4.90 m. +NAP. Ook zal de bereikbaarheid van de percelen worden gegarandeerd. Daar waar de aanleg van de pieren tot versnijding van percelen leidt, zal worden gecompenseerd. Wellicht kunnen de pieren, waarover immers ook paden zijn getraceerd, zelfs een bijdrage leveren in de ontsluiting van percelen. Een en ander wordt in goed overleg met betrokken agrariërs opgelost.

Het landbouwkundig gebruik is verder gebaat bij een goede functionele zonering van landbouw en recreatie. Voorkomen moet worden dat recreatiegedrag leidt tot schade of hinder voor agrariërs (verontrusting van vee, vertrappen van gewassen, achterlaten van afval, verspreiding van dierziekten, etc.). hiertoe zullen die plandelen, die recreatief gebruikt zullen worden, zorgvuldig worden uitgerasterd. Dit geldt in het bijzonder voor de routes over pieren en kaden.

Natuurbehoud en –ontwikkeling

De realisatie van het plan leidt nauwelijks tot grote verliezen aan bestaande waarden. De belangrijkste waarden bevinden zich in de direct tegen de bandijk (Veerweg) gelegen zone. Hier liggen enkele rudimenten van restgeulen, moerassige laagten, een kolkje en begeleidende houtopstanden in de vorm van vnl. wilg, populier en meidoorn. In het westelijk deel ligt een populierenpas en verspreid in het gebied komt langs enkele kavelgrenzen meidoornstruweel voor (restanten van maasheggen). Behoud en zomogelijk verdere ontwikkeling van natuurwaarden vormt het uitgangspunt van dit plan. Daartoe behoort ook de bescherming van waardevol bodemreliëf, zoals steilranden, natuurlijke laagten en maaiveldwelingen, die behalve dat ze aardkundig van waarde zijn, vooral ook ecologische betekenis hebben (milieudifferentiatie).

Natuurbeleving en struipaden

Ten behoeve van het recreatief medegebruik wordt voorzien in een goede ontsluiting van de Marensche Waarden voor wandelaars. Hiertoe wordt een klein netwerk van routes/circuits gerealiseerd, dat met name vanuit het dorp Alem in een goede aansluiting voorziet. De vier pieren en de zomerkade langs de zuidelijke plasoever spelen hierbij een hoofdrol. Uiteraard vormt ook de Veerweg een belangrijk onderdeel in de circuitvorming, die het mogelijk maakt om het gebied in volle omvang te overzien. Rasters (keringen voor zowel het vee als het publiek) vormen fysieke barrières naar de aanliggende percelen, waar het landbouwkundig gebruik prevaleert. Hierbij wordt naar aansluiting op de overige routes op het eiland van Alem gestreefd, zoals deze door Capreton zijn uitgewerkt.

Vanuit het circuit is bij bepaalde waterstanden het eerste eiland bereikbaar via een vlonderbrug. Vanuit het oogpunt van natuurontwikkeling en “natuurillusie”, is het niet gewenst beide eilanden volledig te ontsluiten. Deze eilanden vormen tenslotte het “gave” decor voor de zuidelijke recreatie-oever. De mystiek van een onbereikbaar eiland met een onbedorven natuur past dan ook uitstekend bij een recreatief natuurlandschap als dat van de Marensche Waarden. De Marensche Waarden behoudt zo haar geschiktheid voor tal van huidige gebruikers.

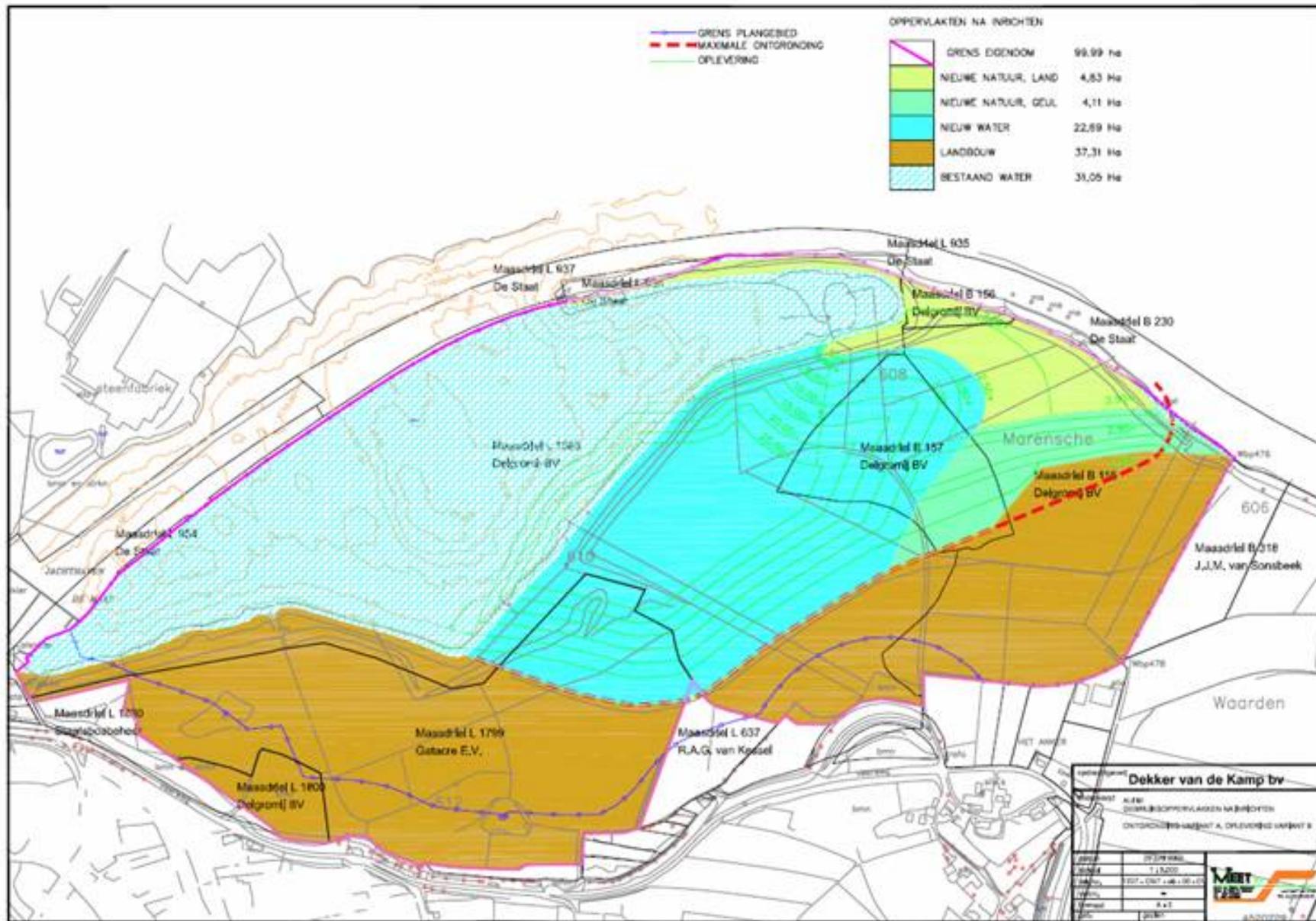

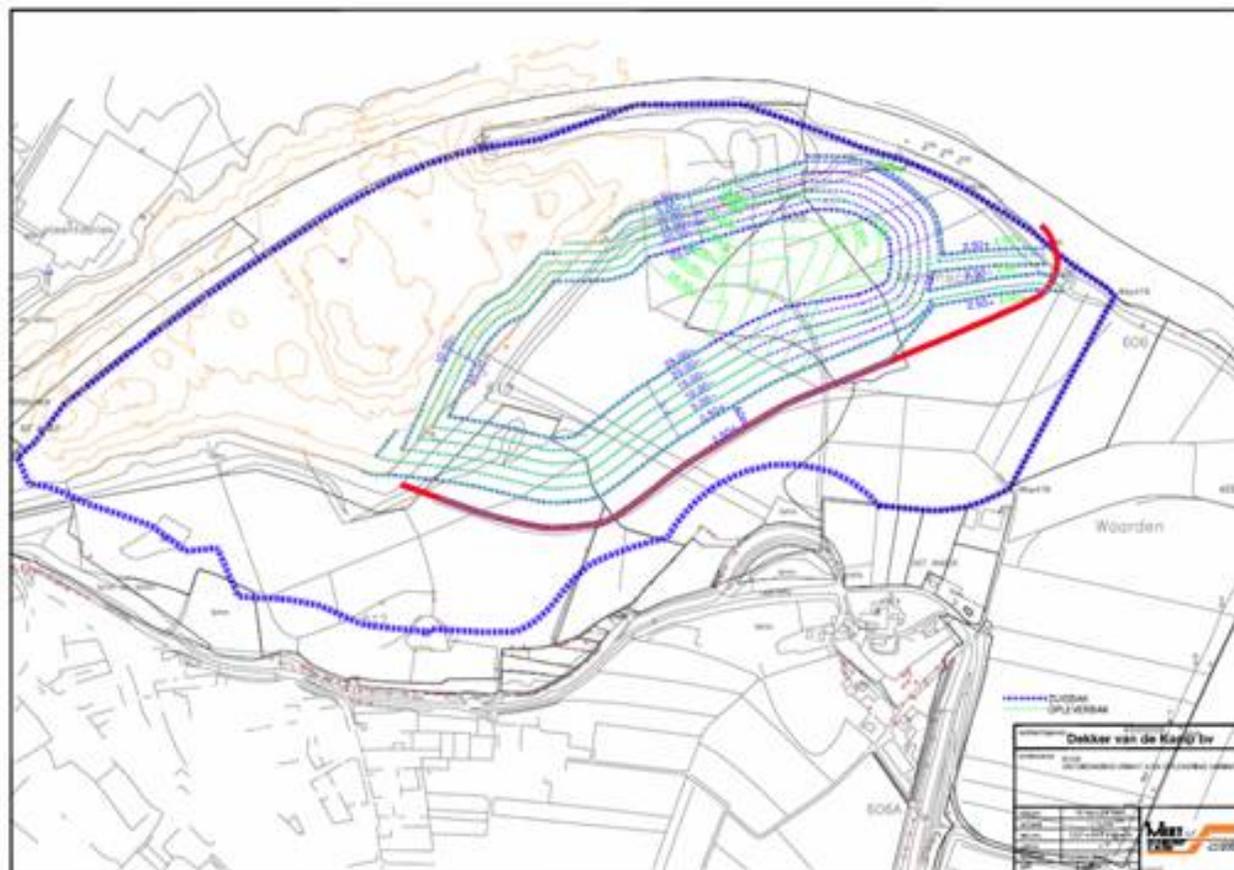
4.6. Uitvoeringsfase: uitgangspunten zandwinning

Het doel van de ontgroning is te voorzien in de nationale behoefte aan rivierklei, ophoog- en industriezand en met achterlating van een hoogwaardig onderdeel van het aanwezige rivierenlandschap. De uiteindelijke inrichting en afwerking van de locatie zal vooral zijn gericht op natuurontwikkeling en recreatie. Het resterende deel van de Marensche Waarden blijft beschikbaar voor traditionele vormen van landbouw en hierop afgestemd recreatief medegebruik.

Gelijktijdig met het ontgraven van de klei zullen, in een zo vroeg mogelijk stadium, de aanliggende oevers onder profiel worden gebracht. Onderwatertaluds zullen worden afgewerkt volgens de voorgeschreven richtlijnen (taluds maximaal 1 : 4). Tijdens de winning van zandspecie zal niet steiler dan de voorgeschreven taludvlakken en niet dieper dan maximaal 30 m -NAP worden gewonnen. De zandspecie zal worden gewonnen middels een profielzuiger en via een transportleiding naar de op de plas gesitueerde veredelingsinstallatie worden getransporteerd. De voor zandwinning noodzakelijke installaties voor veredeling en transport / overslag zullen op de plas worden gesitueerd.

De afvoer van het gewonnen materiaal zal grotendeels per schip worden gerealiseerd. Het zand wordt in principe voor 100 % per schip afgevoerd. Getracht zal worden ook de rivierklei volledig per schip af te voeren.

Gelijktijdig met het afroven en het afgraven van de keramisch geschikte specie zullen de aanliggende oevers onder profiel worden gebracht. Langs de nieuwe zuidoever zal in principe opnieuw een kade worden gerealiseerd met een hoogte van ca. 4.50 m. +NAP (vergelijkbaar met de huidige kade), die een zekere bescherming biedt tegen hoge rivierstanden. De buitenteen van deze kade vertoont een taludhelling van 1 : 7 en biedt mogelijkheden voor natuurontwikkeling en allerlei vormen van oeverrecreatie (o.m. sportvissen).

Over het algemeen zullen de boven water gelegen taluds en oeverstroken, middels woelen, min of meer ruw worden opgeleverd ter bevordering van spontane natuurontwikkeling. Op die plaatsen waar

moerasoeveren moeten worden aangelegd zal, door middel van peilingen worden vastgesteld hoe de terug gevoerde specie zich onder water verspreidt.

Afgezien van enkele in te planten terreindelen (m.n. de westelijke pier), zal vooral ruimte worden gegeven aan spontane natuurontwikkeling, zonder verdere aanplant en zonder gericht beheer. Dit zal naar verwachting leiden tot de ontwikkeling van een moeraszone in de ondiepten, wilgenstruweel en wilgenbos op de hogere delen en dynamische zandige platen op de frequent overspoelde delen. Uitgangspunt is dat de natuurzones in het plan (eilanden en oostelijke delen van de oever) zullen worden overgedragen aan een natuurbeherende instantie. Voor die delen van het project waar wel doelgericht wordt ingeplant, wordt een beplantingsplan opgesteld, waarin de plantstroken, het sortiment, de plantverbanden en maat/kwaliteit zijn aangegeven.

4.7. Uitvoeringsfase: planning en fasering

De periode van winning zal circa 9 jaar omvatten, waarbij de volgende fasering wordt toegepast.

- Afroven 0,5 jaar
- Kleiwinning 4 jaar (2 jaar overlap)
- Zandwinning 6 jaar (2 jaar overlap)
- Afwerking 0,5 jaar

De tijdsplanning is er op gericht de ontzandingsactiviteiten binnen 6 jaar te voltooien.

De afvoer van de kleispecie is niet in de tijdsplanning op te nemen om de reden dat de kwaliteit van die aard is, dat leveringen zowel aan dijkverzwaring, als ook aan de keramische industrie, slechts in kleine hoeveelheden zullen kunnen geschieden. De verwachting is echter wel dat de afzet van deze klei ook binnen de gestelde periode gerealiseerd zal kunnen worden.

Het afwerken en inplanten van de oevers houdt minimaal gelijke tred met de voortgang van de ontzanding, of loopt daarop vooruit wanneer de kleispecie sneller wordt afgevoerd.

5. EFFECTEN OMGEVING

De plannen voor de Marensche Waarden leiden uiteraard tot effecten op de omgeving. In dit hoofdstuk worden de denkbare effecten beschreven, aan de hand van de volgende vier vragen:

- Welke effecten zouden als gevolg van het project kunnen optreden?
- Welke informatie is er over dit onderwerp momenteel al bekend? Welke onderzoeken zijn al uitgevoerd in het gebied? Wat waren daarvan de resultaten?
- Tot welke keuzes heeft deze informatie al geleid? Welke planaanpassingen voor inrichting, uitvoering en beheer zijn, op basis van deze informatie, al gemaakt? Welke uitgangspunten zijn vastgelegd opdat de betreffende effecten bij voorbaat reeds worden weggenomen dan wel zo veel mogelijk beperkt?
- Welk nader onderzoek zal in de mer-studie worden uitgevoerd om deze effecten te onderzoeken? Hoe zal dat onderzoek worden ingevuld?.

5.1. Landschap; wordt het er mooier op?

Welke effecten kunnen optreden?

Een zandwinning leidt onvermijdelijk tot een verandering van het landschap. Het landschapsbeeld, de landschapsstructuur en het landgebruik zullen veranderen. Bovendien zal tijdens de winningsperiode het landschapsbeeld tijdelijk bepaald worden door de drijvende win- en veredelingsinstallatie. Of deze veranderingen negatief of positief beoordeeld worden zal in hoge mate afhangen van de kwaliteit van het ontwerp.

Welke informatie is reeds beschikbaar?

Bij de voorbereiding van de plannen zijn het landschapsbeeld, de landschapsstructuur en het landgebruik van de Marensche Waarden kort, kwalitatief beoordeeld bij het opstellen van de inrichtingsplannen. Daaruit volgde de volgende impressie:

- Het landschapsbeeld wordt voor een groot deel bepaald door de opgaande beplanting in de zone voor de dijkvoet. In combinatie met de bebouwing van Alem levert dat een zowel vanaf de dijk als vanaf de overzijde van de Maas (sluis Sint Andries) een fraai landschapsbeeld op. De zandwinplas is daarentegen in landschappelijk opzicht nauwelijks ingepast. Een effect dat wordt versterkt door de hoge, "saaie" kade met een sterk cultuurtechnisch karakter waarmee de plas wordt omgeven.

- De landschapsstructuur is door de eerdere ontgrondingen van klei en zand niet meer duidelijk herkenbaar. Grote delen van de uiterwaarden zijn verlaagd en afgevlakt. De oorspronkelijke (afgesneden) Maasbedding is sterk verbreed. Het oorspronkelijke rivierbeeld is hier komen te vervallen.
- Het landgebruik is nog slechts deels typisch voor uiterwaarden, overstromingen zijn niet of nauwelijks meer bepalend voor het landgebruik. De vruchtbare gronden van de Marensche Waarden zijn overwegend in intensief landbouwkundig gebruik als hoogproductief grasland of maïsland. Op de vlakke vochtige delen voor de dijk zijn sommige percelen bebost. De zandplas wordt in bescheiden mate recreatief gebruikt (jachthaven).

Welke uitgangspunten zijn al vastgesteld?

Dekker van de Kamp streeft ernaar om door de nieuwe ontgroning de huidige plas dynamischer, spannender en beter vorm te geven. De huidige plas vertoont een min of meer onvoltooid karakter. Behalve het verbeteren van de inpassing, wordt bovendien een definitieve eindafwerking beoogd, die een aantal specifieke, in het rivierenlandschap passende milieutypen oplevert. Ook inspelen op natuurontwikkeling conform plannen Fort St. Andries en tevens zorgen voor voldoende grond ten behoeve van agrarisch gebruik.

Om het kwalitatief hoogwaardig landschapsbeeld te behouden is in het plan voor de volgende maatregelen gekozen:

- Ter geleiding van de plas worden aan de oostzijde eilanden gerealiseerd rond de aanwezige kaden.
- Deze “onbereikbare” eilanden bieden, door de suggestie van een natuurlijk landschap, een aantrekkelijk decor en ruimte voor recreatief gebruik.
- Handhaven direct langs de bandijk gelegen strangresten, poelen en drassige bosjes en andere beplanting.

Wat betreft de landschapsstructuur is de ambitie de zandwinning zodanig vorm te geven dat deze beter aansluit bij het dynamische rivierenlandschap en als het ware de suggestie wekt dat het gebied, beïnvloed door de werking van wind en water, een natuurlijke ontstaanswijze heeft gekend. Hiertoe zijn de volgende keuzes gemaakt:

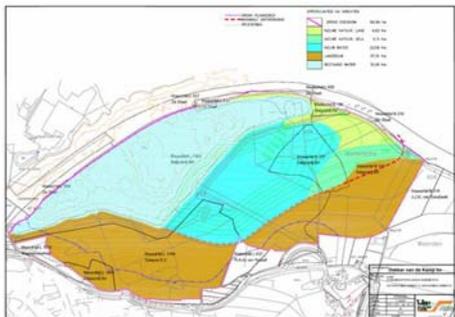
- De eilanden aan de oostzijde van de plas worden aangelegd als langwerpige, zandplaten. De huidige ter plekke aanwezige kade worden daartoe voor een deel verlaagd. De eilanden doen zich daardoor

voor als natuurlijke banken, die zijn ontstaan in het spanningsveld van het erosie- en sedimentatieproces.

- Versterken relatie tussen dorpskern Alem en de uiterwaard en de tot lagune omgevormde Maasarm door de aanleg van een viertal pieren. Hierdoor wordt een nieuwe heldere structuur toegevoegd aan het landschap.

Wat betreft het landgebruik van de niet te vergraven delen van de uiterwaard is het streven het huidige agrarische landgebruik en beheer, en daarmee ook het daarmee samenhangende landschapsbeeld, voort te zetten. Daartoe zijn in het plan de volgende keuzes gemaakt:

- Behoud van aanwezige functies; landbouw, watersport (jachthaven).
- Scheiden van functies door goede zonering van landbouw, recreatie en natuurzones.
- Behoud van het huidige agrarische karakter van het gebied tussen de uitgebreide plas en de bandijk. Handhaving van de bestaande agrarische bedrijfsvoering garandeert het behoud van het huidige landschapsbeeld, waarin een zekere mate van openheid en levendigheid (begrazing, hooibouw) bepalend zijn.
- Het is de bedoeling om alle agrariërs die in de toekomst door willen een “blijvende” positie aan te bieden. Reguliere pacht op de te ontgronden percelen zal worden afgekocht, voor overige belangen wordt een passende oplossing gezocht;.
- In principe terugbrengen van de zomerkade op de nieuwe oeverlijn met tenminste een vergelijkbare kruinhoogte als de huidige kade, opdat de overstromingsfrequentie en daarmee de landgebruiksmogelijkheden worden gehandhaafd.
- De nieuwe zuidoever van de plas wordt geschikt voor meerdere recreatieve extensieve gebruiksvormen (wandelen, verpozen, sportvissen, natuurbeleving, ed.).
- De plas wordt goed bereikbaar gemaakt vanuit de dorpskom van Alem via een aantal pieren (mekribben).
- Nieuwe natuur kan uiteindelijk in principe worden verworven door Staatsbosbeheer c.q. de Vereniging Natuurmonumenten, Gelders Landschap etc.;
- Injectie geven ten behoeve van de leefbaarheid van Alem;
- Gebruik van het gebied verbeteren met name voor de plaatselijke bevolking.

Welk onderzoek vindt plaats in de milieueffectstudie?

Om de effecten op het landschap zichtbaar te maken is het voornemen een visueel ruimtelijke analyse te maken van zowel het huidige als het beoogde landschapsbeeld. Dit geldt ook voor de (tijdelijke) realiseringsfase. Daarin zullen de veranderingen in het landschapsbeeld worden gevisualiseerd vanuit een viertal standpunten:

- De dorpskom van Alem.
- De Veerweg-Jan Klingeweg; de route over de dijk vanaf veer naar rotonde.
- De Van Heemstraweg nabij sluis Sint Andries.
- De jachthaven De Maas.

De effecten op het landgebruik worden in beeld gebracht door bij het eindbeeld van de inrichting scenario's (perspectieven) uit te schetsen (in tekst en beeld) voor de toekomstige ontwikkeling van:

- De landbouw (perspectief bij voortbestaan van bestaande agrarische bedrijven);
- De recreatie (perspectieven voor ontwikkeling recreatieve voorzieningen en werkgelegenheid)
- De woonkwaliteit (perspectieven voor ontwikkeling woongenot en kwaliteit woonmilieu in Alem, inclusief behoud van voorzieningen en economische groei);

5.2. Bodemkwaliteit; komt er vervuild slib vrij?

Welke effecten kunnen optreden?

In nagenoeg alle uiterwaarden van de Maas is, met name in de tweede helft van de vorige eeuw, meer of minder verontreinigd rivierslib afgezet. Ook in de Marensche Waarden is een deel van het sediment op de bodem van de huidige plas én in de bovengrond van de uiterwaard verontreinigd

Bij de beoogde ontgrondingen zal slechts een deel van de randzone en van de eventuele in de vaargeul verontreinigde bodems worden vergraven, waardoor in principe de verontreinigingen in het milieu verspreid zouden kunnen worden. Als mogelijk positief staat daar tegen over dat de ontgraving ook de kans biedt om, tenminste een deel van, de historische verontreinigingen te saneren, waardoor het gebied per saldo schoner wordt.

Welke informatie is reeds beschikbaar?

Bij de planvoorbereiding zijn zowel de bodem van de huidige plas als de bovengrond van de uiterwaard onderzocht (Fugro 2002). Onderdeel daarvan is een historisch onderzoek naar mogelijke in het verleden opgetreden verontreinigingen. Uit dit historisch onderzoek is gebleken dat er in de Marensche Waarden geen lokale verontreinigingen worden verwacht. Alle verontreinigingen zijn afkomstig van slib dat door de rivier is aangevoerd in perioden van hoogwater. De bodem van de huidige plas blijkt te bestaan uit een laag rivierslib op een zandpakket. De dikte varieert van circa 0,2 m tot circa 1,8 m. Daar waar nodig zal de waterbodem worden gesaneerd en indien noodzakelijk wordt de specie afgevoerd naar een daartoe geschikt depot op afstand.

De roofgrond (de bovenste 20 of 50 cm) van de uiterwaard ter plaatse van de uitbreiding bestaat hoofdzakelijk uit klasse 0-2 materiaal (Grontmij 2006-2). Deze bodems zijn licht of niet aantoonbaar verontreinigd en kunnen zonder bezwaar worden vergraven en zowel binnen als buiten het gebied worden toegepast. Een deel van de bovengrond (4,6 ha) is verontreinigd met zink (800-900 mg per kg droge stof). In de huidige (2007) regelgeving wordt deze verontreiniging als ernstig gekwalificeerd (klasse 4). Onder de nieuwe regelgeving (Besluit Bodemkwaliteit, in werking vanaf 2008) is geen sprake meer van overschrijding (nieuwe interventiewaarde zink: 2.000 mg/kg droge stof). Deze bovengrond (23.000 m³) zal dan vrij toepasbaar zijn voor inrichtingswerken (kade- en dijkverbeteringen).

De bovengrond bestaat uit matig siltige klei en varieert tussen 2 en 4 m. Onder de kleilaag bevindt zich overwegend zeer grof tot uiterst grof zand, dat hoofdzakelijk zwak tot sterk grindhoudend is. De kleiondergrond en de zandondergrond zijn niet milieukundig onderzocht. Vanwege de diepere ligging wordt aangenomen dat deze bodemlagen (nagenoeg) niet zijn verontreinigd. Uit het gebied zal naast het zand ook 200.000 à 300.000 m³ keramische klei worden afgevoerd naar de grofkeramische industrie.

Welke uitgangspunten zijn al vastgesteld?

Om de kans op verspreiding van verontreinigingen tot een minimum te beperken worden de volgende maatregelen genomen:

- De bodem van de voormalige plas zal nagenoeg niet vergraven worden. Er vinden hooguit werkzaamheden plaats voor het op diepte brengen van een vaargeul ten behoeve van de schepen. De plas wordt niet verder verdiept. Wel wordt een drempel aangelegd als scheiding tussen de oude en nieuwe plas.

- Er zullen, nog nader te bepalen, maatregelen worden genomen om te voorkomen dat de sliblaag in de huidige zandwinplas zich kan verplaatsen naar de uitbreiding van de winning. Gedacht wordt aan het handhaven van een drempel tussen de huidige plas en de nieuwe winning.
- De niet vermarktbaar licht verontreinigde klei en roofofgrond (klasse 0-2) wordt in het plangebied hergebruikt.
- Eventueel niet toepasbare te ontgraven roofofgrond (klasse 4) zal – indien noodzakelijk - worden afgevoerd naar een daartoe geschikt baggerspeciedepot (b.v. de specieberging in de Kaliwaal).
- De keramische klei en het zand worden vermarkt en buiten het plangebied afgezet ten behoeve van de grofkeramische industrie, bouw, wegenbouw, betonindustrie etc..
- Er wordt géén specie van buiten naar het plangebied aangevoerd.

Welk onderzoek vindt plaats in de milieueffectstudie?

In de milieueffectstudie zal voor elk van de alternatieven de grondstromen in beeld gebracht worden. Aangegeven wordt welke hoeveelheden grond (vermarktbaar klei en zand) het gebied zullen verlaten en welke hoeveelheden niet specie (hoofdzakelijk roofofgrond) binnen het plangebied worden verwerkt. Op basis van de thans bekende milieugegevens zal worden bepaald in welke mate deze grondstromen al dan niet verontreinigd zijn.

In de MER-studie zal nader worden uitgezocht welke concrete maatregelen genomen kunnen worden om te voorkomen dat de verontreinigde sliblaag in de huidige zandwinplas zich kan verplaatsen naar de uitbreiding van de winning. Zoals gezegd, wordt hiervoor een drempel op de scheidingslijn tussen de oude en nieuwe plas aangelegd.

In overleg met het bevoegd gezag (Rijkswaterstaat, Dienst Landelijk Gebied, de provincie Gelderland) zal worden bepaald of aanvullend milieukundig onderzoek uitgevoerd moet worden naar de thans nog niet onderzochte diepere bodemlagen.

5.3. Archeologische, cultuurhistorisch en aardkundige Waarden; gaat er veel verloren?

Welke effecten kunnen optreden?

Ontgravingen gaan logischerwijs onvermijdelijk samen met het verstoren van eventueel aanwezige historische sporen in de ondergrond. Inzicht in de ontstaansgeschiedenis van het te ontgronden gebied is dan ook nodig om te kunnen bepalen welke historische waarden gedocumenteerd moeten worden en

verloren zouden kunnen gaan. Het kan dan gaan om zowel aardkundige, archeologische als om meer recente cultuurhistorische informatie.

Mits er zorgvuldig gewerkt wordt, kunnen ontgroningen ook kansen bieden om de historische ontwikkeling van gebieden te onderzoeken en weer opnieuw leesbaar te maken. Historische sporen kunnen worden blootgelegd en gedocumenteerd. Niet zelden komt bij ontzandingen archeologische informatie uit de ondergrond boven water. In het rivierengebied wordt bij veel ontgrondingsprojecten door reliëfvolgende kleiwinning het rijke geomorfologische patroon van de ondergrond weer zichtbaar gemaakt.

Welke informatie is reeds beschikbaar?

Door adviesbureau RAAP is in 2005 een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd (Heunks, 2005). Daarvoor is een groot aantal literatuurbronnen en kaarten geraadpleegd. Daaruit is het volgende beeld over de historische ontwikkeling van het plangebied af te leiden:

- De Marensche Waarden maakt volledig deel uit van een meanderbocht van de Maas die ontstond aan het eind van de Romeinse tijd (rond 300, Berendsen & Stouthamer, 2001). De totstandkoming van de Maasmeander van Alem hangt nauw samen met de in die periode explosieve ontwikkeling van de Waal die destijds in verbinding stond met de Maas (o.a. vermeld door Romeinse geschiedschrijvers). Mogelijk stroomde destijds zelfs ál het water van de Waal over in de Maas.
- Ter hoogte van Alem trad in de Late Middeleeuwen een snelle verplaatsing op van de actieve Maasgeul en kwam deze tegen de winterdijk (de Veerweg) van Alem aan te liggen. Midden in de rivier lag lange tijd een 500 meter brede, 2 kilometer lange zandplaat. In de 16e eeuw functioneerde de zuidelijke geul niet meer als hoofdgeul, waarschijnlijk doordat door menselijk ingrijpen de noordelijker gelegen geul werd gereactiveerd (de winterdijk van Alem werd er immers door ontlast). De zuidelijke bedding werd aan de bovenstroomse zijde bij Maren afgedamd, ter hoogte van het "Moleneind".
- Na 1854, toen ook het "Schansche Gat" (de laatste open stroomgeul tussen Waal en Maas) werd afgedamd, werd de invloed van de Waal veel kleiner. De rivierbedding werd smaller en de restgeulen "Snel" en "Alemse Kil" slibden binnen enkele decennia dicht. Waarschijnlijk is de geul in de loop der tijd ook actief opgevuld en opgehoogd. De uiterwaard werd omkaad en alleen nog bij hoogwaters overstroomd. De kleilaag die daarbij werd afgezet is in de afgelopen decennia grotendeels afgegraven.
- Het binnendijkse landschap van het 'eiland' van Alem bleef gedurende de afgelopen circa 1700 jaren buiten de erosieve invloedssfeer van de actieve Maas. De bodemopbouw wordt hier gekenmerkt door oever-op-komafzettingen met op grotere diepte onverspoelde pleistocene afzettingen (op ca. 5 tot 6 m -mv). In de bovengrond zijn enkele kleinere prehistorische Maasstromen bewaard gebleven.

- In het binnendijkse gebied van Alem, komen meerdere intacte oude woongronden voor. Onder de kern van Alem gaat waarschijnlijk een pleistoceen rivierduin verscholen, met waarschijnlijk een oude bewoningsgeschiedenis. Tijdens onderzoek in het kader van de dijkverzwaring zijn ook onverspoelde sporen van bewoning aangetroffen in de uiterwaarden direct ten noorden van de Veerweg (Odé, 1996). De oppervlakte is zeer beperkt en lijkt overeen te komen met een circa 50 m brede strook tussen de Veerweg en de nabijgelegen laat-middeleeuwse oude Maasarm.
- In 1855 brak ten oosten van Alem de dijk door, waarbij een langgerekt wiel ontstond. Deze doorbraak vond plaats ter hoogte van een zandbaan in de ondergrond (een prehistorische meandergordel van de Maas). Om het wiel werd een dijk aangelegd, waarbij het wiel binnendijs kwam te liggen. Het wiel is in de 20e eeuw opgevuld, en is thans als laagte herkenbaar.
- Tijdens de zandwinning in de Marensche Waarden zijn vanaf de jaren 50 van de 20e eeuw relatief veel vondsten aangetroffen uit de IJzertijd en Romeinse tijd. Het zijn verspoelde resten die duiden op de vroegere aanwezigheid van een omvangrijk nederzettingsterrein ergens in de directe omgeving. In een recente studie worden deze vondsten geassocieerd met het door de Romeinse geschiedschrijver Tacitus genoemde belangrijke nederzetting "Grinnes" welke op de zuidelijke oever van de (Romeinse) Maas moet hebben gelegen (Roymans, 2005). Onverspoelde archeologische vindplaatsen zijn binnen de Marensche Waarden niet te verwachten.
- Er heeft reeds ontzanding plaatsgevonden (klei- en zandwinning).

Samenvattend

De Marensche Waarden is een zeer jonge Maasuitewaard die de afgelopen eeuwen steeds van aanzien veranderde. In het reliëf is de dynamische ontwikkeling nog maar in beperkte mate te herkennen. In de zandige ondergrond zijn verspoelde vondsten te verwachten. Het eiland en dorp Alem en de dijk met zijn littekens van dijkdoorbraken zijn in tegenstelling tot de Marensche Waarden wél van grotere cultuurhistorische waarde.

Welke uitgangspunten zijn al vastgesteld?

Op grond van bovenstaande inzichten in de historie van de Marensche Waarden zijn de volgende harde uitgangspunten vastgesteld, die in ieder geval worden aangehouden:

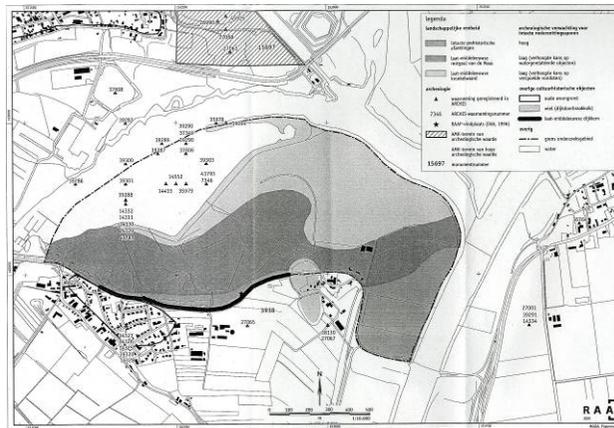
- Er zal géén ontgraving noch ander grondverzet plaatsvinden op het Eiland van Alem, nabij de oude bewoningskern van Alem, de dijk en alle bijbehorende elementen.
- In de zone voor de dijk, zal over een breedte die min of meer gelijk is aan de oude Kil geen ontzanding plaatsvinden.

- De historische ligging van de Kil tussen het voormalige “eiland Marensche Waarden” en de dijk wordt zichtbaar gehouden in het landschap.
- Tijdens de winning zal zeer zorgvuldig worden omgegaan met archeologische vondsten.

Welk onderzoek vindt plaats in de milieueffectstudie?

Gezien de lage archeologische verwachtingswaarde in de Marensche Waarden zal er in principe geen nader onderzoek plaatsvinden tijdens de mer-fase en verdere planvoorbereiding.

Archeologisch begeleidend onderzoek is wél doelmatig tijdens de uitvoering van de werkzaamheden. Met name in de restgeul van de middeleeuwse Maas is een verhoogde kans op het aantreffen van watergerelateerde archeologische objecten uit de Middeleeuwen. Ter plaatse van de zandwinning bestaat een relatief grote kans op het voorkomen van mogelijk belangrijke verspoelde vondsten.

5.4. Rivierkundige effecten; wat gebeurt er met hoogwater?

Welke effecten kunnen optreden?

Het vergraven van uiterwaarden leidt in veel gevallen tot veranderingen in de waterstanden, afvoercapaciteit en de waterverdeling tussen het zomerbed en het winterbed van de rivier. Enerzijds

kunnen er gunstige effecten optreden. Zo worden door verruiming van het doorstroomprofiel de hoogwaterstanden vaak verlaagd en nemen de overstromingsrisico's af. Anderzijds kunnen vergravingen leiden tot lokaal hogere stroomsnelheden en daarmee tot een vergroting van de kans op erosieschade; of tot een ongunstige herverdeling van water en sediment, met als gevolg een verontdieping van het zomerbed, wat weer tot bezwaren voor de scheepvaart kan leiden.

De plannen kunnen verder een impact hebben op de rivierverruimingsplannen die op de langere termijn (2050) aan de orde kunnen komen. In de studie Integrale Verkenning Maas wordt momenteel onderzocht welke maatregelen op termijn genomen zouden kunnen worden om op de Maas 20% grotere topafvoeren te accommoderen. Specifiek rond Alem wordt daarbij gedacht aan het heropenen van de thans afgedamde Maasarm. De inrichting van de Marensche Waarden kan deze ingreep in meer of minder mate versterken. De uiterwaard voor de dam wordt al gereed gemaakt voor een herstel van de Maasmeander. Echter tijdens dit project vallen eventuele werkzaamheden aan de dam buiten het initiatief.

Welke informatie is reeds beschikbaar?

In opdracht van Rijkswaterstaat directie Limburg zijn in 2004 de rivierkundige effecten van de Ontwikkelingsvisie "Ruimte voor MAASdriel" beoordeeld door middel van een verkennende rivierkundige berekening.

Uit deze modelberekeningen komen de volgende bevindingen over de huidige situatie naar voren:

- Omdat in de huidige situatie de afgedamde Maasarm niet meestroomt, zijn de stroomsnelheden ter plaatse van de Marensche Waarden nagenoeg nihil. Ook bij hoogwaters stroomt de uiterwaard in de huidige situatie nagenoeg niet mee.
- Hierdoor dragen verlagingen in het overgrote deel van de Marensche Waarden nog niet bij aan de verruiming van het doorstroomprofiel en dus ook niet bij aan verlaging van de hoogwaterstanden. Geheel anders wordt dit indien de oude Maasmeander door Rijkswaterstaat hersteld zou worden;
- De waterstanden zijn daardoor ook niet gevoelig voor veranderingen in de "hydraulische ruwheid" noch voor drempels. In deze uiterwaard is daardoor op dit moment zonder bezwaar de ontwikkeling van oobos, struweel, moeras of andere dichte vegetaties mogelijk en zijn scherpe terreinsprongen, hoge kades en drempels mogelijk zonder dat dat tot rivierkundige bezwaren zal leiden.

- Door de lage stroomsnelheden overheerst in de oude Maasarm, in de zandwinning en in de uiterwaard de sedimentatie van slib. Slib, dat met stijgende waterstanden wordt aangevoerd, zal bezinken en niet of nauwelijks meer zal uitstromen.
- Doordat de stroomverdeling niet verandert zullen de plannen géén gevolgen kunnen hebben op de transportcapaciteit van zand in het zomerbed en aldus op de diepte van de vaargeul.

Overigens valt in de modelberekeningen op dat de instroom van water naar de Marensche Waarden voor een deel wordt bepaald door de inrichting van het bovenstrooms aan de Maas gelegen natuurgebied Buitenpolder Heerewaarden. Dit verlaagde natuurontwikkelingsgebied is nochtans grotendeels met hoge kades omgeven.

In de modelberekeningen is ook een mogelijke toekomstige situatie gemodelleerd, waarin als extra rivierverruimende maatregel de Alemse dam is geopend en tot plusminus $\frac{1}{4}$ van de Maasafvoer (1.000 m³/s bij de modelafvoer 3.800 m³/s) via de heropende oude Maasarm zou worden afgevoerd. De hoogwaterstanden op de Maas zullen door deze ingreep, in combinatie met andere ingrepen fors dalen. Voor de Marensche Waarden is van belang dat de uiterwaard weer gaat meestromen. De zandwinning en verlagingen gaan dan wél bijdragen aan het rivierverruimend effect. Op dat moment wordt ook de exacte inrichting en de vegetatieontwikkeling in de uiterwaard weer van belang.

Het initiatief Marensche Waarden zal rivierkundig worden doorgerekend t.b.v. MER en vergunningen.

Nota Bene: Rijkswaterstaat Directie Limburg heeft richting de gemeente Maasdiel desgevraagd aangegeven dat er op dit moment anno zomer 2007 in deze géén enkel concreet initiatief ligt bij Rijkswaterstaat en ook géén budget beschikbaar is voor een dergelijke ingreep.

Samenvattend

De Marensche Waarden stroomt in de huidige situatie niet of nauwelijks meer mee met de Maas. Ook niet bij extreme hoogwaters. De inrichting van de uiterwaard heeft daardoor nagenoeg géén rivierkundige consequenties. Op de langere termijn kan de zandwinning, mits goed ingericht, wél bijdragen aan het waterstandsverlagend effect van de heropening van de Alemse dam.

Welke uitgangspunten zijn al vastgesteld?

Op grond van bovenbeschreven inzichten zijn in de plannen de volgende uitgangspunten al meegenomen:

- De ruimte die in deze uiterwaard bestaat voor de ontwikkeling van ooibos, struweel en moeras wordt zoveel als mogelijk benut, althans voor zover dat vanuit andere overwegingen (landschapsbeeld, cultuurhistorie, landbouw, natuurbeheer) wenselijk is.

- Het oostelijk deel van het plangebied wordt, voor zover daar tijdens maatgevende hoogwaters stroomsnelheden voorkomen van meer dan 20 cm/s, en voor zover daar maatregelen zijn voorzien, gevrijwaard van opgaande begroeiing (geen bos, struweel).
- De inrichting van de zandwinning en de uiterwaard anticipeert zoveel mogelijk op een eventuele latere opening van Alemse dam door de richting van de geulen en laagtes te oriënteren op de toekomstige stroombanen.

Welk onderzoek vindt plaats in de milieueffectstudie?

In de MER-fase zal een nieuwe initiatief-gerelateerde rivierkundige toetsing worden uitgevoerd van de inrichtingsvoorstellen met de daartoe geëigende 2-dimensionale rivierkundige modellen (WAQUA of gelijkwaardig). De huidige stromingsverdeling geldt daarbij als formele referentie. Om inzicht te krijgen in lange termijn effecten worden ook vergelijkende berekeningen uitgevoerd met een heropende Alemse dam (capaciteit tot 1000 m³/s) en aanvullende maatregelen in de Buitenpolder Heerewaarden.

5.5. Grondwater; leidt de zandwinning niet tot een toename van de binnendijkse kwel?

Welke effecten kunnen optreden?

Een zandwinning kan, doordat de afdekkende kleilaag in een deel van de uiterwaard wordt afgegraven leiden tot een toename van kwel in aangrenzende binnendijkse gebieden, zoals die optreedt tijdens periodes met hoogwater op de rivier.

Welke informatie is reeds beschikbaar?

Het grondwater in het plangebied en de naaste omgeving wordt sterk beïnvloed door het waterpeil in de Maas. De Maas heeft een drainerende functie, het grondwaterpeil wordt in de directe nabijheid van de Maas bepaald door de Maas en bevindt zich op 1,5 tot 2,0 m +NAP, terwijl de maaiveldhoogte varieert van ca. 3,5 à 4,0 m +NAP in de lager gelegen delen van het plangebied.

Ter voorbereiding van de plannen is de invloed van de uitbreiding van de zandwinning op het grondwaterpeil de afgelopen jaren door de initiatiefnemer in twee fasen onderzocht. In juni 2006 is de invloed van de zandwinning op eventueel binnendijkse kwel analoog bepaald, op de wijze zoals omschreven in de Leidraad Bovenriviereengebied (TAW, 1985). Daarbij is uitgegaan van onderzoek van Fugro (Fugro 2006) tot grotere diepte (3 boringen, 12 sonderingen) en van uitgebreid veldwerk door Delgromij (tientallen handboringen) naar de in de uiterwaard aanwezige klei afdeklaag (Grontmij 2006-2).

Uit deze analoge berekening bleek dat, door de ligging die voor de uitbreiding was geprojecteerd, de invloed goed merkbaar is, met uitzondering van de noord west hoek (ter hoogte van de reeds aanwezige winning). Op basis van deze resultaten en op verzoek van de Alemse bevolking is voorgesteld om de uitbreiding te verschuiven naar die delen in de uiterwaard waar de aanwezige deklaag en daarmee de verticale hydraulische weerstand in de huidige situatie reeds beperkt is. De invloed van de zandwinning op de kwel in Alem wordt daarmee ook sterk verkleind.

In december 2006 is de invloed, van een zoals voorgesteld verschoven zandwinning, berekend met het model Microfem (december 2006) (Grontmij 2006-1). Met het meer verfijnde model Microfem kan de invloed van plaatselijke afwijkingen in bodemopbouw en de kromming van de waterkering in de kleine dijkkring Alem beter worden meegenomen. Uit deze studie blijkt dat de gemiddelde toename van de kwel

als gevolg van de uitbreiding van de zandwinplas binnen de dijkkring Alem circa 0,1 mm per dag (toename circa 2%) is ten opzichte van de huidige situatie bij een tienjarige hoogwaterstandsituatie in de Maas.

Welke uitgangspunten zijn al vastgesteld?

Om het kwelbezwaar bij voorbaat tot een minimum te beperken is de volgende keuze gemaakt: “De uitbreiding van de zandwinning wordt, zoals voorgesteld, beperkt tot die delen in de uiterwaard waar de aanwezige deklaag en daarmee de verticale hydraulische weerstand in de huidige situatie reeds beperkt is.”

Welk onderzoek vindt plaats in de milieueffectstudie?

Omdat het kwelbezwaar een belangrijk aspect is worden in de milieu-effect-studie extra Microfem-berekeningen uitgevoerd voor die te onderzoeken alternatieven die qua locatiekeuze en vergravingen afwijken van het in december 2006 doorgerekende planvoorstel.

Bovendien zal de omvang van het kwelbezwaar nader worden gekwantificeerd, bijvoorbeeld door dit uit te drukken als verandering in de gemiddelde frequentie (gemiddeld aantal dagen per jaar) en/of als verandering van de herhalingskans (duur in dagen/frequentie van optreden).

5.6. Dijkstabiliteit. Is de hoogwaterveiligheid wel gegarandeerd?

Welke effecten kunnen optreden?

Zandwinning in de uiterwaarden kan, in theorie, van invloed zijn op de stabiliteit van nabijgelegen winterdijken:

- Het weggraven van de afdichtende kleilaag in de uiterwaarden op korte afstand van een winterdijk zou kunnen leiden tot een toename van de grondwaterstroom onder de dijk door, met als mogelijk gevolg instabiliteit van het binnentalud of piping achter de waterkering.
- Indien een zandwinning wordt uitgevoerd met steile taluds kan dit in theorie, in situaties waarin de stabiliteit van de ter plaatse aangetroffen bodems onvoldoende is, leiden tot het afglijden van de taluds.

Welke informatie is reeds beschikbaar?

Bij de laatste dijkverbeteringen aan de noordelijke hoogwaterkerende winterdijk van de kleine dijkkring van Alem (uitgevoerd rond de eeuwwisseling) is uitgegaan van een veilige benadering door de gevoeligheid van de waterkering voor piping door te rekenen met een maximale voorlandbreedte van 100 m, simpelweg omdat over meer voorland geen zeggenschap door de dijkbeheerder mogelijk is.

Zolang een zandwinning op meer dan 100 meter uit de waterkering blijft (de plannen gaan uit van 250 – 300 meter!) kan bij voorbaat met zekerheid worden gesteld dat de uitbreiding van de zandwinning geen negatieve invloed zal kunnen hebben op de berekende stabiliteit van de waterkering (macro instabiliteit binnentalud en piping achter de waterkering).

Wat betreft de stabiliteit van het talud van de zandwinning is van belang dat de zandwinning is gepland met taluds onder een helling van 1:4 tot een diepte van NAP –35 m. Om inzicht te krijgen in de opbouw van de bodem zijn door Fugro boringen en sonderingen uitgevoerd en in het laboratorium onderzocht (Fugro 2007). Daaruit kan het volgende beeld kan worden afgeleid:

- De ondergrond onder de deklaag is grof tot uiterst grof opgebouwd. De zandlagen bevatten veelal grind en soms veel grind. Slechts zeer plaatselijk wordt een fijner opgebouwde zandlaag gevonden.
- Bij enkele sonderingen en 1 boring is een cohesieve kleilaag gevonden van nooit meer dan 1,5 m dik en gelegen beneden NAP –15 m tot –25 m. De invloed op de stabiliteit van het talud van de zandwinplas is bij deze dikte en diepte gering en cohesieve lagen zijn niet gevoelig voor zettingsvloeiing.

- Het zand is bovenin, direct onder de deklaag matig vast tot vast gepakt. Vanaf ongeveer – 7 tot –10 m NAP is het zand vast tot zeer vast gepakt. Uit de in het laboratorium bepaalde zeefkrommes van het zand (8 bij B1, 12 bij B2 en 9 bij B3 bepaald) blijkt dat overal sprake is van matig grof tot veelal zeer grof zand ($D_{50} \geq 250 \mu\text{m}$), dat slechts weinig voor zettingsvloeiing gevoelig is. Bij de aangetroffen pakking is het zand niet gevoelig.
- Alleen bij B1 is rond 20 m –maaiveld en vanaf 30 m – mv sprake van matig fijn zand ($D_{50} = 200 \mu\text{m}$ resp. $230 \mu\text{m}$), hetzelfde is bij B2 het geval rond 12 m - mv ($D_{50} = 220 \mu\text{m}$). Genoemde zanden zijn in principe gezien de korrelgrootte verwerkingsgevoelig, echter de pakking van deze fijnere zanden is ook zodanig, dat deze gevoeligheid geen aanleiding tot zettingsvloeiing geeft.
- In enkele sonderingen (S3, S4, S7) valt onder circa NAP –24 m de conusweerstand terug van meer dan 20 MPa naar 10 MPa. Berekend kan worden dat bij die lagere conusweerstand op genoemde diepte de relatieve dichtheid nog ongeveer 50% is (bepaald met de methode Schmertmann) en van middelvast gepakt zand kan worden gesproken, dat niet voor zettingsvloeiing gevoelig is.
- Omdat de winning buitendijks ligt, treedt bij hogere waterstanden op de rivier, géén uittredend grondwater op in de taluds.

De samenvattende conclusie uit het onderzoek van Fugro is dat de geplande uiteindelijke taludhelling van minimaal 1:4 voor de zandwinning stabiel is en dat het aangetroffen zand niet gevoelig is voor zettingsvloeiing. Bij deze bodemopbouw en geen uittredend water is een 1:4 taludhelling qua macrostabiliteit altijd ruim voldoende verzekerd. Mits de winning zorgvuldig wordt uitgevoerd kan rondom de put een stabiel talud van 1:4 bereikt worden. Er is dus geen enkele reden om te veronderstellen, dat zand tot dicht bij of onder de primaire waterkering weg zou worden gezogen. De stabiliteit en hoogte van de waterkering wordt dan ook geenzins bedreigd.

Welke uitgangspunten zijn al vastgesteld?

Om de dijkstabiliteit van de dijkkring rond Alem te garanderen worden de volgende maatregelen genomen:

- De insteek van de zandwinning ligt op een minimale afstand van circa 250 – 300 meter uit de teen van de dijk. In het westelijk deel wordt de insteeklijn van de bestaande winning gevolgd.
- In de dijkvoorlandzone van 100 meter uit de dijkteen worden in het geheel geen inrichtingswerken uitgevoerd.
- De zandwinning wordt zorgvuldig uitgevoerd opdat een stabiel talud ontstaat van 1:4. (tijdelijke taluds niet steiler dan 1:3). Daartoe wordt gecontroleerd gezogen over een niet te grote hoogte.

Welk onderzoek vindt plaats in de milieueffectstudie?

In de milieu-effect-rapportage lijkt een nadere stabiliteitsberekening van de taluds van de zandwinning niet noodzakelijk. De grond- en laboratoriumonderzoeken van Fugro vormen een voldoende basis om de zettingsgevoeligheid van de zandondergrond te kunnen beoordelen.

Ook wat betreft de dijkstabiliteit is een nader onderzoek niet noodzakelijk, zolang het uitgangspunt wordt gerespecteerd dat in de dijkvoorlandzone in het geheel geen inrichtingswerken worden uitgevoerd. Het reeds beschikbare onderzoek biedt voldoende zekerheden dat de stabiliteit van de hoogwaterkering gegarandeerd is.

5.7. Natuur; welke natuurwaarden gaan verloren en welke natuur komt tot ontwikkeling?

Welke effecten kunnen optreden?

De winning van oppervlaktedelfstoffen heeft onvermijdelijk effecten op de natuurwaarden. Enerzijds kunnen aanwezige natuurwaarden en/of de ruimtelijke ecologische samenhang tussen natuurgebieden verloren gaan (versnippering). Anderzijds bieden ontgrondingen in veel gevallen ook kansen voor de ontwikkeling van nieuwe, andere natuurwaarden. Niet zelden ontstaan al tijdens de winning (tijdelijke) omstandigheden die veel meer ruimte bieden voor bijzondere natuurwaarden dan in de uitgangssituatie het geval is.

Bij de kwalitatieve beoordeling van de effecten op natuur moet in een effectrapportage ook beoordeeld worden of het project schade toebrengt aan via de Flora- en Faunawet beschermde soorten én of het project mogelijk significant negatieve gevolgen heeft op door de Natuurbeschermingswet 1998 beschermde Vogel- en Habitatrichtlijngebieden.

Welke informatie is reeds beschikbaar?

De actuele natuurwaarden van de Marensche Waarden zijn in 2005 in opdracht van de initiatiefnemer onderzocht (Groenplanning 2006). In dit rapport wordt op basis van een drietal veldbezoeken en aanvullend bureau-onderzoek een eerste inzicht gegeven van de aanwezige natuurwaarden, de te verwachten effecten op deze natuurwaarden en de beoordeling van deze effecten vanuit het oogpunt van de natuurwetgeving.

Deze studie kan als volgt worden samengevat:

- Het plangebied heeft een beperkte betekenis voor broedvogels van de rode lijst. Soorten van typische pioniermilieus (oevers, slikplaten, strandjes) als Oeverzwaluw, Kleine plevier, Visdief ontbreken. Ook typische weidevogels als Tureluur en Grutto ontbreken als broedvogel. Watervogels (Wilde eend, Bergeend, Krakeend) komen in lage dichtheden (enkele paren) voor. Het best vertegenwoordigd zijn graslandvogels als Patrijs (3 territoria), Gele kwikstaart (3), Graspieper (5), Veldleeuwerik (1), Wulp (2) die verspreid in het plangebied broeden. In de beplantingen en rondom de boerderij komen, diverse struweel- en ruigtebroeders voor (Kneu, Ringmus, Huiszwaluw, Boerenzwaluw).
- In het plangebied zijn alleen zoogdieren van open gebieden aangetroffen, namelijk Haas, Konijn, Mol, Veldmuis, Vos en Woelrat.
- Wat betreft de vissen en amfibieën zijn alleen algemene soorten waargenomen, namelijk Bastaardkikker, Bruine kikker, Baars, Snoek en Tiendoornige stekelbaars.
- Op de kades langs de Maasarm en langs de oever van de huidige zandwinplas komen enkele zeer fraaie bloemrijke stroomdalgraslanden voor, met soorten als Echte kruisdistel, Geel walstro, Gewone bermzegge, Kaal breukkruid, Sikkelklaver, Wilde peen, Knolboterbloem, Margriet, Muurpeper, Zandmuur. Alleen uit deze graslanden zijn bijzondere vlinders bekend als Koninginnepage (zwerfend?), Icarusblauwtje, Argusvlinder en Kleine vuurvlinder.
- In het gebied komt een wiel voor met een goed ontwikkelde kwelindicerende vegetatie (Holpijp, Smalle weegbree, Grote watereppe). Dit wiel, maar ook andere oevers en ruigtes, hebben enige betekenis voor libellen (Bruine glazenmaker, Variabele waterjuffer) en sprinkhanen.

Met uitzondering van enkele broedvogels met een vaste verblijfplaats in het gebied (de in het genoemde onderzoek nestlocaties als “standvogels” aangeduide Patrijs, Bergeend, Huismus, Ringmus, Kneu) zijn er in het gebied voornamelijk geen via de Flora en Faunawet beschermde dier- en plantensoorten aangetroffen die de uitvoering van het project zouden kunnen belemmeren. Daarbij moet wel worden opgemerkt dat het uitgevoerde onderzoek nog niet volledig is. Zo ontbreken gegevens over vleermuizen en over voortplantingslocaties van amfibieën.

Vanuit het perspectief van de Natuurbeschermingswet is van belang dat het plangebied op enkele honderden meters afstand ligt van het Natura-2000-gebied Waal. De Waal is, inclusief de Kil van Hurwenen, met name aangewezen ter bescherming van het broedgebied van een aantal moeras- en graslandvogels en als tijdelijk leefgebied van een groot aantal trekvogels en wintergasten.

Het project kan op drie manieren van invloed zijn op het Natura-2000-gebied:

- Door de vergraving gaat in de Marensche Waarden een deel van het potentiële foerageergebied voor grazende wintergasten als Smient, Kolgans etc. verloren. Dit verlies kan mogelijk indirect leiden tot een negatief effect op de populatieomvang in het rivierengebied.
- Door de werkzaamheden kan de betekenis van de Marensche Waarden als (aanvullend) rustgebied voor pleisterende en overwinterende vogels verminderen.
- Door de geluidsemmissie van het winwerktuig is het niet ondenkbaar dat er verstoringen optreden binnen het Natura-2000-gebied Waal.

Naar deze effecten is momenteel nog geen nadere analyse uitgevoerd. Op deze punten is een negatief effect dan ook niet bij voorbaat uit te sluiten. Dat geldt wel voor andere negatieve directe of indirecte effecten vanuit het project op het Natura-2000-gebied; die zijn naar het zich thans laat aanzien niet aan de orde.

Welke uitgangspunten zijn al vastgesteld?

Op basis van bovenstaande eerste inzichten in de ecologische aandachtspunten zijn de volgende uitgangspunten gekozen:

- Het project wordt zodanig uitgevoerd dat de best ontwikkelde vegetaties, zijnde de stroomdalgraslanden op de kades én de oevervegetaties langs het wiel niet worden vergraven.
- Om de toekomstwaarde van deze bestaande en nieuwe natuurwaarden te garanderen wordt een adequaat beheer ontwikkeld in samenspraak met de uiteindelijke terreinbeheerders.
- Om schade aan beschermde soorten zoveel mogelijk te voorkomen wordt het project uitgevoerd conform de Gedragscode Flora en Faunawet “Zorgvuldig Winnen” zoals deze momenteel (zomer 2007) ter goedkeuring is voorgelegd aan de minister van LNV.
- Om schade aan rustende en pleisterende trekvogels en wintergasten zoveel mogelijk te voorkomen worden, nader uit te werken, maatregelen genomen om vermijdbare verstoring tijdens de uitvoering van de werkzaamheden te voorkomen.

Welk onderzoek vindt plaats in de milieueffectstudie?

Vanwege de eventuele effecten op het Natura-2000-gebied Waal is een nadere beoordeling van de ecologische effecten van het project op de instandhoudingsdoelstellingen voor grasetende wintergasten (ganzen, Kleine zwaan, Smient) een wettelijk verplicht onderdeel van de effectrapportage. Daartoe zullen

nadere gegevens over het feitelijk gebruik (telgegevens wintergasten), de draagkracht en het areaalverlies in de Marensche Waarden verzameld en geïnterpreteerd worden.

In de m.e.r.-fase zal verder aanvullend verspreidingsonderzoek van beschermde en rode lijst soorten uitgevoerd moeten worden. Deze inventarisatie vooraf is een verplicht onderdeel van de Gedragscode FFW Zorgvuldig Winnen en noodzakelijk om in een later stadium, zoals voorgeschreven, een ecologisch werkplan voor de uitvoering op te stellen.

Naast beide bovenstaande onderzoeken die min of meer voortkomen uit wettelijke verplichtingen, zal in de m.e.r.-fase een vlakdekkende ecotopenkartering uitgevoerd worden als basis voor een nadere kwantificering van de veranderingen die optreden. Op grond daarvan kan in het m.e.r. een kwalitatieve inhoudelijke beoordeling worden gegeven van de ecologische veranderingen.

5.8. Hinder; leiden de zandwinningsactiviteiten tot overlast?

Welke effecten kunnen optreden?

Een zandwinning kan in de directe omgeving leiden tot hinder. Met name het drijvende win- en verdelingswerktuig en andere machines (bulldozers, kranen, shovels, vrachtauto's) kunnen aanleiding geven tot geluidsoverlast. Daarnaast leidt het verkeer van en naar de winningslocatie mogelijk tot hinder als gevolg van geluid, stof en verminderde verkeersveiligheid. De mate van deze hinder zal in sterke mate bepaald worden door de verkeersaantrekkende werking en te volgen routes.

Welke informatie is reeds beschikbaar?

In opdracht van Dekker Van de Kamp is ter voorbereiding van deze startnotitie een eerste onderzoek uitgevoerd naar de geluidbelasting én naar de verkeersaantrekkende werking van het initiatief (Adviesbureau VanderBoom, 2007). De geluidbelasting op de omgeving is bepaald in de worst case-situatie (12 uur werken per dag en gelijktijdig maximale bijdrage van alle installaties). Daaruit bleken de volgende conclusies:

- De langtijdgemiddelde geluidsbelasting bedraagt op de nabijgelegen woningen hooguit 50 dB(A) overdag.
- In de uiterwaarden ligt de geluidbelasting op hooguit 42 dB(A) in de worst case situatie.

- De maximale geluidniveaus ten gevolge van de activiteiten bedragen bij een woning hooguit 63 dB(A) en lager dan 60 dB(A) bij de overige woningen. Daarmee worden de aangehouden grenswaarden niet overschreden. Deze waarden zijn in principe vergunbaar.
- Wanneer theoretisch niet 12 maar effectief 8 uur op een dag wordt gewerkt, ligt de geluidbelasting lager en kan op alle punten aan een eis van 45 dB(A) worden voldaan, met uitzondering van de sluiswoning (punt 7). Daar komt de geluidbelasting in de worst case situatie kort boven de 45 – 46 dB(A).
- De 50-dB(A)-contour t.g.v. verkeer van en naar de inrichting ligt op 12 meter van de weg-as, uitgaande van 70 voertuigbewegingen (60 door zwaar en 10 door licht verkeer). De geluidbelasting op een aantal dijkwoningen langs de weg ligt daarmee boven de voorkeursgrenswaarde van 50 dB(A) maar niet hoger dan 55 dB(A). Overigens zal 100% van het zand per schip worden afgevoerd en minimaal 80% van de rivierklei. Gestreefd wordt echter naar volledige afvoer per schip.
- Deze waarden zijn, na nadere afweging, waarschijnlijk vergunbaar. Bij solitaire woningen geldt bij vergunningverlening, de overschrijding van de voorkeursgrenswaarden te vergunnen waarde van 60 dB(A) en voor woonkernen (< 20 woningen) van 55 dB(A). Ook kan op basis van bestuurlijke afweging een hogere waarde dan de voorkeursgrenswaarde worden vergund.

Welke uitgangspunten zijn al vastgesteld?

De initiatiefnemer streeft naar een optimale reductie van de hinder van de zandwinning op de omgeving, voor zover zij daar in redelijkheid in kan voorzien. Vanuit deze ambitie is in de plannen in ieder geval uitgegaan van de volgende uitgangspunten:

- Het zand en de klei worden zoveel mogelijk per schip afvoert. Voor de afvoer van zand is 100% afvoer per schip haalbaar. Getracht wordt ook alle klei af te voeren per schip. Dagelijks komen en gaan hooguit 2 schepen naar het gebied tijdens de droge fase en 10 schepen 20 bewegingen tijdens de natte zandwinning.
- Conform het BBT-principe van de Wet milieubeheer wordt de geluidemissie zo veel mogelijk gereduceerd door de best beschikbare technieken toe te passen.
- De werkzaamheden binnen de inrichting vinden plaats van maandag t/m vrijdag gedurende theoretisch maximaal 12 uur tussen 07.00 en 19.00 uur (= 8 uur effectief).
- In het zuidelijke gebied vinden slechts sporadisch activiteiten plaats bij de herinrichting en het aanbrengen van landschapselementen.
- Uit oogpunt van verkeersveiligheid en milieuhinder zal het eventuele verkeer over een vaste route worden geleid.

Welk onderzoek vindt plaats in de milieueffectstudie?

In de effectstudie zal in eerste instantie worden uitgegaan van de resultaten uit het beschikbare onderzoek. In de tweede fase van de effectstudie zullen het uiteindelijke voorkeursalternatief en het meest milieuvriendelijke alternatief akoestisch nader worden onderzocht.

6. ALTERNATIEVEN

6.1. Algemeen

Aan de integrale ontwikkelingsvisie “Ruimte voor MAASdriel” en het planconcept “Ruimte voor MAASdriel, de Marensche Waarden” ligt een plan- en overlegtraject van ca. 4 jaar ten grondslag. De doelstellingen en uitgangspunten van het planconcept zijn in dit plan- en overlegtraject op hoofdlijnen bepaald. Zoals reeds aangegeven bestaan – in het bijzonder voor het belangrijkste deelproject – geen alternatieve locaties. De initiatieven in De Marensche Waarden zijn gebonden aan de morfologische situatie in dit deel van het rivierbed van de Maas. De locatie is ingebed in diverse beleidsstukken van de diverse overheden. Daarnaast beschikken de initiatiefnemers over belangrijke grondposities in het gebied. Zoals reeds in par.1.2 is aangegeven is daarom sprake van een inrichtingsmer.

In een Milieu Effect Rapportage worden op grond van de Richtlijnen MER tenminste drie alternatieve mogelijkheden tot uitvoering van een initiatief getoetst aan de te onderzoeken milieueffecten (par. 3.8). Evenals de effecten worden de alternatieven in de opstellingsfase van de Startnotitie MER uitgewerkt. Voor de situering van het mer-plichtige project in de Marensche Waarden en omgeving zijn geen alternatieve locaties mogelijk. Het belangrijkste deelproject is immers direct gebonden aan de morfologische en rivierkundige situatie in het terrein. Gezien de pregnante vraag naar bouwgrondstoffen bestaan evenmin economische alternatieven.

6.2. Voorkeursalternatief (= meest milieuvriendelijk alternatief)

Het voorkeursalternatief geeft op hoofdlijnen het feitelijke planconcept weer dat door de initiatiefnemer wordt nagestreefd. Het is een, in het kader van het MER verplicht te definiëren alternatief. Het voorkeursalternatief bestaat in dit project uit een volledige realisatie in een periode van ca. 10 jaar of zoveel korter als mogelijk afhankelijk van de marktomstandigheden, van de ambities en onderdelen die deel uitmaken van het planconcept “de Marensche Waarden” en die garant staan voor de realisering van de minimale en maximale hoogwaterdoelstelling.

6.3. Meest Milieuvriendelijk Alternatief

Het meest milieuvriendelijk alternatief beoogt uitvoering van de diverse alternatieven op een vanuit milieukundig perspectief optimale wijze. Dit is een in het kader van het MER verplicht te definiëren alternatief. Het project wordt zodanig uitgevoerd, dat de voor uitvoering van de onderzoeken te verwachten negatieve effecten zoveel mogelijk worden gereduceerd.

Specifieke toetsbare onderdelen die een rol spelen bij de uitvoering van het project zullen worden geoptimaliseerd in relatie tot milieutechnische aspecten. Belangrijke onderdelen waarop het MMA zich zal richten zijn onder meer hinderaspecten (geluid, licht en stof), en het zo verantwoord mogelijk wijzigen van de geomorfologische situatie. Daarnaast kan de milieutechnische optimalisatie betrekking hebben op fasering, wijze van aanleg, verwerking van bovengrond (roofgrond), etc.

In de onderhavige situatie streeft Dekker van de Kamp naar de realisering van het meest vriendelijk alternatief. Zoals uit de voorliggende nota blijkt, wordt ten aanzien van alle betrokken facetten gestreefd naar de uitvoering op een meest milieuvriendelijke wijze.

6.4. Nulalternatief

Het nulalternatief beschrijft de autonome ontwikkeling van de huidige situatie. Dit alternatief dient als referentiekader voor de effectbeschrijving van alle andere alternatieven. Het is een in het kader van het MER verplicht te definiëren alternatief. Bij dit alternatief wordt niet gezocht naar de problematiek, zoals die in par. 2.1 beknopt is weergegeven. Conform het vigerend bestemmingsplan zal de Marensche Waarden op langere termijn de huidige functie behouden. Binnen het perspectief van autonome ontwikkeling wijzigt de landbouwkundige en recreatieve betekenis van de gebieden nauwelijks. Al valt te verwachten, dat het agrarisch belang van de uiterwaarden in de nabije toekomst vermindert. Evenmin ontstaat binnen deze starre situatie wezenlijke ruimte voor het vergroten van de riviergeveiligheid en voor ontwikkeling van nieuw riviergebonden natuurareaal. In de directe omgeving van het plangebied wordt het Maasheggenlandschap in de Alemsche en Drielsche Uiterwaard ten zuiden van Alem tot ontwikkeling gebracht (door uitvoering van het vigerend landschapsbeleidplan van gemeente Maasdriel). Deze ontwikkeling wordt door het Ministerie van LNV in het kader van de landinrichting gerealiseerd in samenwerking met gemeente Maasdriel, provincie Gelderland en de Europese Unie.

7. PROCEDURES EN BESLUITVORMING MER

7.1. Besluiten

De besluiten ten behoeve waarvan het MER moet worden opgesteld hebben betrekking op de vaststelling van een ruimtelijk plan, zijnde een nieuw bestemmingsplan voor het betreffende gebied. De initiatiefnemer die “Ruimte voor MAASdriel, de Marensche Waarden” cq. de optimalisatie van de Marensche Waarden en omgeving gaat realiseren is Dekker Van de Kamp NV. Het bevoegd gezag, zijnde het bestuursorgaan dat het besluit neemt over de merplichtige activiteit, is de gemeenteraad van gemeente Maasdriel. Het adres van deze instantie is Postbus 10000, 5330 GA te Maasdriel, telefoon 0418-638888.

Naast de opstelling van het MER zullen tevens de relevante vergunningen worden opgesteld en aangevraagd zodat deze procedures parallel worden doorlopen. Naast het opstellen van een bestemmingsplan voor het complex, waarvoor deze mer-procedure wordt doorlopen dienen (per deelproject) onder andere nog de volgende vergunningen te worden aangevraagd cq. procedures te worden gevolgd:

- Strategische Milieubeoordeling / Planmer (bevoegd gezag gemeenteraad van gemeente Maasdriel);
- Vergunning in kader van de Wet milieubeheer (bevoegd gezag provincie Gelderland);
- Ontgrondingsvergunning (bevoegd gezag provincie Gelderland);
- Beschikking Wet bodembescherming (bevoegd gezag Rijkswaterstaat) (indien van toepassing);
- Vergunning in het kader van de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (bevoegd gezag Rijkswaterstaat);
- Vergunning in het kader van de Wet bodembescherming (bevoegd gezag Rijkswaterstaat);
- Vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet (bevoegd gezag provincie Gelderland);
- Vergunning in het kader van de Wet beheer rijkswaterstaatwerken (bevoegd gezag Rijkswaterstaat);
- Vergunning in het kader van het Besluit luchtkwaliteit (bevoegd gezag provincie Gelderland);
- Melding in kader van het Bouwstoffenbesluit (bevoegd gezag Rijkswaterstaat);
- Ontheffing op de Keur (bevoegd gezag Waterschap Rivierenland);
- Algemene Plaatselijke Verordening (bevoegd gezag gemeente Maasdriel) (indien van toepassing);
- Aanleg en/of bouwvergunning (bevoegd gezag gemeente Maasdriel);
- Onttrekken van wegen uit de openbaarheid (bevoegd gezag gemeente Maasdriel);
- Ontheffing in kader van de Flora- en Faunawet (bevoegd gezag Ministerie van LNV);

- Melding van voorgenomen velling Boswet (bevoegd gezag Ministerie van LNV). Of procedures van toepassing zijn is mede afhankelijk van de definitieve plankeuzes.

7.2. Procedure mer

De mer-procedure wordt, nog afgezien van het wenselijke inzicht in optredende effecten, o.m. ook gevolgd ten behoeve van een mogelijk partiële planherziening van het Bestemmingsplan Buitengebied. Hierna wordt een algemene beschrijving gegeven van een mer-procedure. Voor een uitgebreide beschrijving van de procedure wordt verwezen naar hoofdstuk 7 van de Wet Milieubeheer.

Opstellen en bekendmaking Startnotitie

Opstellen van de Startnotitie door de initiatiefnemer. Hierin wordt aangegeven wat hij van plan is, welke alternatieven en varianten er mogelijk zijn en hoe hij hiervan de milieueffecten wil gaan beschouwen. De Gemeente Maasdriel maakt de Startnotitie publiekelijk bekend, legt deze ter inzage en stuurt deze naar adviserende organen en de Commissie-mer.

2. Inspraak startnotitie en vaststelling richtlijnen

Na de bekendmaking van de Startnotitie volgen 6 weken van inspraak. Hierin kan eenieder bij het bevoegde gezag reageren en aandachtspunten indienen die in het MER dienen te worden onderzocht. Tijdens de inspraakperiode zal een voorlichtingsavond worden gehouden in het dorps huis te Alem, gemeente Maasdriel, waarin omwonenden in de gelegenheid worden gesteld kennis te nemen van het initiatief en ideeën / zienswijzen kenbaar te maken. De voorlichtingsavond wordt gehouden ter wille van de transparantie en is wettelijk gezien geen verplicht onderdeel van de MERprocedure. Ook de wettelijk verplicht gestelde adviseurs geven in deze periode hun reactie.

- alle reacties worden naar de Commissie-mer gezonden.
- binnen 9 weken na het verschijnen van de Startnotitie dient de Commissie-mer de adviesrichtlijnen te geven waar het MER aan zou moeten voldoen.
- uiteindelijk stelt de gemeente, op basis van de Startnotitie, de reacties en de adviesrichtlijnen, de richtlijnen vast waaraan de inhoud van het MER moet voldoen. Deze richtlijnen dienen uiterlijk binnen 13 weken na publicatie van de Startnotitie bekend te zijn.

3. Opstellen en bekendmaken MER

De initiatiefnemer stelt vervolgens het MER op. Hiervoor is geen tijdslimiet gesteld. Na indiening van het MER heeft het bevoegd gezag 6 weken de tijd om te komen tot een aanvaardbaarheidsbeoordeling. Na eventuele aanpassing wordt het MER 10 weken na definitieve indiening bekend gemaakt.

4. Inspraak MER

Na de bekendmaking door het bevoegd gezag ligt het MER minimaal 6 weken ter inzage. In die periode kan een ieder schriftelijk reageren op het MER bij het bevoegd gezag. Tevens wordt er een inspraakbijeenkomst gehouden om enerzijds vragen te stellen en anderzijds om mondeling een inspraakreactie te geven. - Daarnaast worden de wettelijke adviseurs om een reactie op het MER gevraagd. - Uiteindelijk gaan alle reacties naar de Commissie mer.

5. Toetsing Commissie mer

De Commissie mer toetst het MER aan de richtlijnen. Elf weken na bekendmaking van het MER volgt het uiteindelijke toetsingsadvies van de Commissie mer. Dit toetsingsadvies kan er toe leiden dat het MER op onderdelen moet worden bijgesteld.

6. Goedkeuringsbesluit

Het bevoegd gezag neemt vervolgens een besluit over de voorgenomen activiteit, rekening houdende met de milieugevolgen en de binnengekomen opmerkingen en adviezen.

7.3. Procedure Planmer (voorheen SMB)

Hierna wordt een algemene beschrijving gegeven van een planmer-procedure. Voor een uitgebreide beschrijving van de procedure wordt verwezen naar hoofdstuk 7 van de wet Milieubeheer.

1. Openbare kennisgeving

Het op een geschikte wijze openbaar aankondigen van het voornemen een plan op te stellen en hiervoor een planmer-procedure te doorlopen. In de kennisgeving wordt tenminste het volgende aangegeven:

- Welke stukken wanneer en waar ter inzage worden gelegd;
- Wie op welke wijze en binnen welke termijn de gelegenheid wordt geboden om zienswijzen naar voren te brengen;

- Of de Commissie mer of een andere (onafhankelijke) organisatie in de gelegenheid wordt gesteld advies uit te brengen.

2. Raadplegen bestuursorganen

- De reikwijdte en het detailniveau van het planMER dient te worden bepaald.
- Bestuursorganen die met de uitvoering van het plan te maken krijgen, moeten worden geraadpleegd.
- Deze stap mag volgens de wet worden gecombineerd met de eerste stap.

3. Opstellen en bekendmaken MER

- De initiatiefnemer stelt vervolgens het planMER op. Hiervoor is geen tijdslimiet gesteld.
- Het gaat om een afzonderlijk rapport of volgens de Wet bij voorkeur in een herkenbaar onderdeel in de toelichting bij het betreffende ontwerpplan (ter versterking van milieuoverwegingen in de planvoorbereiding).
- Aan het planMER zijn inhoudelijke voorwaarden verbonden.

4. Inzage en toetsing planMER

- Het planMER en het ontwerpplan dienen gezamenlijk ter inzage te worden gelegd ten behoeve van inspraak.
- Het planMER wordt onafhankelijk getoetst door de Commissie mer indien het planmer een kader schept voor mer(beoordelings)plichtige activiteiten in de EHS en/of voor het plan een passende beoordeling nodig is.

5. Motiveren in het definitief ontwerpplan

De betreffende overheidsorganisatie is verplicht om in het uiteindelijke plan te motiveren hoe met de resultaten van het planMER, de inspraak en eventueel de zienswijzen van één of meerdere buurlanden en het advies van de Commissie mer is omgegaan.

6. Goedkeuringsbesluit

Conform de betreffende planprocedure wordt het plan bekend gemaakt. De planmer-procedure voegt hier niets aan toe.

7. Evaluatie van de effecten na realisatie

- Verplichting tot monitoren van daadwerkelijk optredende milieugevolgen van de uitvoering van het plan.
- In het planMER dient reeds aangegeven te worden welke aspecten van het plan voor evaluatie in aanmerking komen. De voorspellingen uit het planMER ten aanzien van mogelijke milieugevolgen worden bij de evaluatie empirisch gemeten.
- Verantwoordelijk voor de evaluatie is de overheidsinstantie die het plan heeft vastgesteld, tenzij het mer-plichtige besluit door een andere overheidsinstantie wordt genomen. Dan gaat de evaluatieverplichting over op deze andere overheidsinstantie.

7.4. Fasering mer en combinatie planmer en mer

De procedure mer bestaat uit meerdere fasen. De meest wezenlijke daarvan zijn het proces van opstelling en goedkeuring van de *Startnotitie MER*, en concrete uitwerking en goedkeuring van het *MER* op basis van de in de Startnotitie beschreven alternatieven en te onderzoeken effecten.

Fase MER

De *Startnotitie MER* fungeert als een openbaarmaking van het voornemen een mer-plichtige activiteit tot uitvoering te brengen. Onderdelen van het MER zijn onder meer een beschrijving van het project, de wijze van uitvoering, een analyse van het beleid en van biotiek, abiotiek en cultuurhistorie, een beschrijving van te onderzoeken effecten, een uitwerking van uiteenlopende uitvoeringsalternatieven en overzichten van reeds genomen en te nemen besluiten en van de merprocedure. In de *Startnotitie MER* worden de alternatieven en de onderzoekscriteria (effecten) gedefinieerd en wordt op basis daarvan afgewogen welke impact het totaal van initiatieven uit het planconcept “de Marensche Waarden” in de verschillende uitvoeringsmogelijkheden kan hebben op het milieu. Wanneer het planmer-plichtige en mer-plichtige besluit tegelijk worden voorbereid, bijvoorbeeld vergunningverlening parallel met de inpassing van de locatie in het streekplan, mag één gecombineerde procedure worden doorlopen. Deze gecombineerde procedure moet dan wel voldoen aan de eisen van zowel de planmer-procedure als de mer-procedure. De planmer-procedure kent minder procedurele voorschriften dan de mer-procedure.

BIJLAGE 1. LITERATUUR

1. ANWB, 2004. ANWB Topografische Atlas Gelderland 1: 25.000. ANWB / Topografische Dienst Nederland, Den Haag / Emmen.
2. Adviesbureau VanderBoom (2007). Akoestisch Onderzoek Marensche Waarden te Alem (Maasdriel). Zutphen, 16 juli 2007.
3. Berendsen, H.J.A. & E. Stouthamer (2001). Paleographic development of the Rhine-Meuse delta, the Netherlands. Koninklijke Van Gorcum, Assen.
4. Fugro (2002). Bodemonderzoek zandplas Marensche Waarden. Rapport Fugro 82010466-a, 5 april 2002.
5. Fugro (2006). Sonderingen zandplas Marensche Waarden. Rapport Fugro 1706-0330-006. 27 januari 2006.
6. Fugro (2007). Stabiliteitsberekeningen Marensche Waarden. Rapport Fugro 6006-0754-000. d.d. 30 maart 2007.
7. Groenplanning (2006). Quicksan flora- en fauna Marensche Waarden, Gemeente Maasdriel. Groen-planning Maastricht b.v., Meerssen.
8. Grontmij (2006-1). Kwelonderzoek Marensche Waarden te Alem. Notitie 130-141-1720-06. december 2006)
9. Grontmij (2006-2). Roofgrondonderzoek Marensche Waarden. Grontmij rapport 21 augustus 2006.
10. Grontmij 2006. Kwelberekeningen met model Microfem (december 2006)
11. Grontmij 2006. Briefrapportage analoge bepaling kwel
12. Heunks, E. (2005). Archeologisch vooronderzoek Onderzoeksgebied Ruimte voor Maasdriel, Alem (ontwikkelingsconcept); een bureauonderzoek. RAAP-notitie 1347. Stichting RAAP, Amsterdam.
13. Gemeente Maasdriel, 2005. Bestemmingsplan Buitengebied. Kerkdriel. In voorbereiding.
14. Gemeente Maasdriel, 2005. Structuurvisie plus..
15. Groenplanning, 2005. Fact sheets ontwikkelingsconcept Ruimte voor MAASdriel.
16. Groenplanning, 2005. Ontwikkelingsvisie Ruimte voor MAASdriel.
17. Ministerie van LNV, 2000. Natuur voor mensen, mensen voor natuur; nota natuur, bos en landschap in de 21e eeuw. Ministerie van LNV, Den Haag.
18. Ministerie van LNV, 2005. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren! Ministerie van LNV, Den Haag.
19. Ministerie van Verkeer en Waterstaat, 2005. Integrale Verkenning Maas 2. RIZA rapport 2004/020. Den Haag.

20. Ministerie van VROM, 2004. Nota Ruimte, ruimte voor ontwikkeling. Ministerie van VROM, Den Haag.
21. Ministeries van OCW, LNV, VROM & V&W, 1999. Belvedere – beleidsnota over de relatie cultuurhistorie en ruimtelijke inrichting. VNG Uitgeverij, Den Haag.
22. Ministeries van VROM en V&W, 1997. Beleidslijn Ruimte voor de Rivier. Den Haag.
23. Odé, O. (1996). Dijkverbetering Rossum-Well en Alem; archeologische inventarisatie en kartering van de Maasbandijk in het kader van de MER-Fase I. RAAP-rapport 185. Stichting RAAP, Amsterdam.
24. Provincie Gelderland, 2006. Streekplan Gelderland. Arnhem.
25. Raap, 2005. Plangebied Ruimte voor Maasdriel, Alem (ontwikkelingsconcept). Archeologisch vooronderzoek. Amsterdam.
26. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, 2000. Indicatieve kaart van archeologische Waarden (IKAW) – tweede generatie. Amersfoort.
27. RWS. Rivierkundige sommen....
28. TAW (1985). Leidraad Bovenriviereengebied. Technische Adviescommissie Waterkeringen.
29. Van de Mortel, J.H.G. (2006). Quickscan flora- en fauna Marensche Waarden, Gemeente Maasdriel.

BIJLAGE 2. BEGRIPPENLIJST

1. Alternatief Eén van de mogelijke oplossingen voor realisatie van de projecten van
2. “Ruimte voor MAASdriel, de Marensche Waarden”.
3. Autonome ontwikkeling Op zichzelf staande ontwikkeling, die optreedt wanneer niet één van de alternatieven wordt uitgevoerd. De autonome ontwikkeling wordt beschreven in het nulalternatief.
4. Bevoegd gezag MER De overheidsinstantie die het mer-plichtige besluit neemt en die de merprocedure coördineert. Voor deze MER is de gemeente Maasdriel bevoegd gezag.
5. Commissie mer Onafhankelijke commissie die het bevoegd gezag adviseert over de richtlijnen en toetst of de MER hieraan voldoet.
6. Compenserende Maatregel waarbij in ruil voor het aanbrengen van milieuschade op de ene plaats, vervangende waarden elders worden gecreëerd
7. EHS Ecologische hoofdstructuur. Samenhangend netwerk van bestaande, te versterken en te ontwikkelen natuurgebieden en ecologische verbindingzones.
8. Hoogwatergeul. Waterstaatkundige voorziening welke dient voor de afvoer van een deel van het water van de rivier (in dit geval de Maas) bij (zeer) hoge waterstanden.
9. Integrale ontwikkelingsvisie “Ruimte voor MAASdriel” Ontwikkelingsplan voor de Maasuiteerwaarden van gemeente Maasdriel, waarbinnen de Marensche Waarden en de Marensche Waarden de voornaamste deelgebieden zijn.
10. Initiatiefnemer. Diegene(n) die de mer-plichtige activiteit wil ondernemen, in dit geval gemeente Maasdriel.
11. Inrichtingsmer M.e.r. waarbij in verband met planologische en/of bestuurlijke beslissingen en/of andere overwegingen de locatie voor een mer-plichtige ontwikkeling is vastgelegd. De wijze van uitvoering is voor aanvang van de uitvoering van het mer nog niet bekend.
12. Landschap De waarneembare ruimtelijke verschijningsvorm van het aardoppervlak, die wordt bepaald door de onderlinge samenhang en wederzijdse beïnvloeding van de factoren reliëf, bodem, water, klimaat, flora en fauna als mede de wisselwerking met de mens.
13. Marensche Waarden Maasuiteerwaard gelegen ten noordoosten van Alem in de gemeente Maasdriel (provincie Gelderland). De voorliggende startnotitie heeft betrekking op ontwikkelingen die in dit gebied beoogd worden volgens de Integrale ontwikkelingsvisie “Ruimte voor MAASdriel”.
14. Meest milieuvriendelijk alternatief Alternatief waarbij de best bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu zijn toegepast.
15. m.e.r Milieueffectrapportage (de procedure)

16. MER Milieueffectrapport; openbaar rapport waarin van de voorgenomen activiteit en de redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven de te verwachten gevolgen op het milieu in hun onderlinge samenhang worden beschreven op systematische en zo objectief mogelijke wijze. Het wordt opgesteld ten behoeve van een of meer besluiten die over de betreffende activiteit genomen moeten worden.
17. Nulalternatief. Bij dit alternatief wordt uitgegaan van de bestaande situatie en de autonome ontwikkeling. Dit alternatief dient als referentiekader voor de effectbeschrijving van alle alternatieven.
18. Permanente effecten Effecten van de ingreep, die optreden zolang het voorgenomen alternatief aanwezig is.
19. Planconcept "Ruimte voor MAASdriel, de Marensche Waarden" Beoogde ontwikkelingen ter plaatse van de Marensche Waarden. Deze startnotitie heeft betrekking op dit planconcept. Het planconcept bestaat uit onderdelen van de integrale ontwikkelingsvisie "Ruimte voor MAASdriel" , Planconcept "Ruimte voor MAASdriel, Marensche Waarden"
20. Tijdelijke effecten. Het begrip wordt in dit verband gebruikt voor effecten die optreden tijdens de aanleg van de voorgenomen activiteit.

BIJLAGE 3: PLANOLOGISCH KADER

In dit hoofdstuk zal worden ingegaan op beleidsstukken, nota's en visies van de overheden. De betreffende beleidsstukken vormen tezamen de belangrijkste kaders en denkrichtingen op het gebied van ruimtelijke ordening en stellen beperkingen en mogelijkheden aan het ruimtelijk gebruik. Tevens wordt ingaan op de groene wet- en regelgeving op Europees en landelijk niveau: Habitatrichtlijn, Vogelrichtlijn, Flora- en faunawet en Rode lijsten.

1. Europees en Rijksbeleid

Nota Ruimte

De Nota Ruimte is een nota van het Rijk, waarin de uitgangspunten voor de ruimtelijke ontwikkeling van Nederland, die speelt tussen nu en 2020 met een doorkijk naar 2030, zijn vastgelegd. Voor het rivierengebied wordt aangegeven dat veiligheid voorop staat en dat het water meer ruimte moet krijgen ('meebewegen met het water'). De uiterwaarden krijgen een belangrijker rol bij het benutten van de natuurlijke bergingscapaciteit. Door waterberging te combineren met natuurontwikkeling wordt tevens het natuurlijke en beeldbepalende open karakter van het rivierenlandschap versterkt. Daarnaast moet ruimte worden gevonden voor de (tijdelijke) opvang van grotere rivierafvoeren in de toekomst. Met betrekking tot grondstoffenwinning is een vrijmarktwerking geïntroduceerd. Dit betekent dat initiatieven voor rivierversuiming met als doel veiligheid en natuurontwikkeling, waarvoor een breed maatschappelijk draagvlak is, een kans van slagen hebben.

Beleidslijn Grote Rivieren

In de afgelopen eeuwen is veel ruimte aan de rivier ontnomen, met het gevolg dat de rivieren zijn ingeklemd tussen dijken die steeds hoger zijn gemaakt. Door de bevolkingsontwikkeling en de economische groei zijn de te beschermen waarden sterk toegenomen. Als een overstroming zou plaatsvinden, zijn de gevolgen enorm. Deze kwetsbaarheid van ons land, tezamen met de ongunstige verwachtingen over klimaatveranderingen en zeespiegelrijzing, maken duidelijk dat een duurzame bescherming tegen hoogwater, zowel nu als in de toekomst, hoge prioriteit moet hebben. De dreigende overstromingen in 1993 en 1995 hebben bewezen dat het probleem niet moet worden onderschat.

Om een goede afweging te kunnen maken bij elke nieuwe ingreep in het rivierbed, zodat de rivier de ruimte behoudt die zij nodig heeft voor de afvoer van maatgevend hoogwater, is in 1996 de Beleidslijn Ruimte voor de Rivier tot stand gekomen. Na verloop van jaren werd deze beleidslijn ten aanzien van regionale ruimtelijk economische ontwikkelingswensen en mogelijkheden als te restrictief ervaren. Mede op basis van de resultaten van de evaluatie en ervaringen in de praktijk is besloten om de Beleidslijn Ruimte voor de Rivier aan te passen. De nieuwe Beleidslijn Grote rivieren biedt meer ontwikkelingsmogelijkheden voor initiatieven die een positief effect hebben voor het rivierbeheer en voor de ruimtelijke en economische kwaliteit van het betreffende gebied.

Het uitgangspunt van de Beleidslijn Grote rivieren is het waarborgen van een veilige afvoer en berging van rivierwater, onder normale en onder maatgevende hoogwaterstanden, en het bieden van voldoende ontwikkelingsmogelijkheden voor overheden om te zorgen voor een goede ruimtelijke ordening. De beleidslijn gaat uit van een eigen risico en verantwoordelijkheid ten aanzien van ontstane schade door hoogwater voor activiteiten in het rivierbed. Initiatiefnemers in het rivierbed zijn zelf aansprakelijk voor schade en zelf verantwoordelijk voor het nemen van maatregelen om zich tegen potentiële schade te beschermen.

De Beleidslijn Grote rivieren heeft als doelstellingen:

- De beschikbare afvoer- en bergingscapaciteit van het rivierbed te behouden;
- Ontwikkelingen tegen te gaan die de mogelijkheid van rivierverruiming door verbreding en verlaging nu en in de toekomst feitelijk onmogelijk maken.

Het afwegingskader in deze beleidslijn is bedoeld om te kunnen beoordelen of activiteiten kunnen plaatsvinden in het rivierbed, en zo ja, onder welke voorwaarden. De beleidslijn zelf is geen instrument om actief rivierverruiming uit te voeren. Daarvoor bestaan andere kaders en procedures. Wel biedt het afwegingskader mogelijkheden voor initiatieven om binnen de gestelde voorwaarden rivierverruimende maatregelen uit te voeren.

De beleidslijn gaat uit van een tweesparenbenadering. De beleidslijn is van belang voor toetsing van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken en vormt een nadere uitwerking van het ruimtelijk beleid voor het rivierbed zoals dat in de Nota Ruimte is verwoord. Met de Beleidslijn Grote rivieren willen de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat en de Minister van Volksgezondheid, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer aangeven hoe zal worden omgegaan en welk beleid gevoerd wordt met betrekking tot ontwikkelingen in het rivierbed.

De Beleidslijn Grote rivieren is het kader voor beoordeling van initiatieven in het rivierbed. Daarbij wordt uitgegaan van een integrale afweging. In het gedeelte van het rivierbed waar het stroomvoerend regime geldt worden in principe alleen “riviergebonden” activiteiten toegestaan. Het geldt een “ja, mits” afweging; dat wil zeggen, dat deze riviergebonden activiteiten zijn toegelaten wanneer aan de gestelde rivierkundige voorwaarden wordt voldaan. Het betreft hier een beperkt aantal nader omschreven activiteiten, waarvan op voorhand duidelijk is dat situering buiten het rivierbed niet mogelijk of niet wenselijk wordt geacht. Het gaat daarbij om activiteiten en (bouw-) werken ten behoeve van het rivierbeheer of de (beroeps-) scheepvaart, of andere functies of vormen van gebruik die heel specifiek aan de rivier zijn gebonden.

Vestiging van overslagbedrijven of het realiseren van overslagfaciliteiten, uitsluitend voor zover gekoppeld aan vervoer over de rivier, wordt evenals activiteiten ten behoeve van rivierbeheer of rivierverruiming specifiek genoemd als riviergebonden activiteit.

Rijksbeleid grondstofwinning en ontgroning

Het winnen van grondstoffen als grind, zand en klei gebeurt via ontgroningen. De aanleg van een recreatieplas, een poel voor natuurontwikkeling, tracéverlaging voor realisatie van een weg en andere verlagingen van het maaiveld zijn andere voorbeelden van ontgroningen. Bij de winning van grondstoffen vervult het zuidelijke deel van Nederland een bijzondere functie ten opzichte van veel andere provincies. Vanwege geologische aspecten worden beton- en metselzand en grind vooral gewonnen in de provincies Gelderland, Brabant en Limburg.

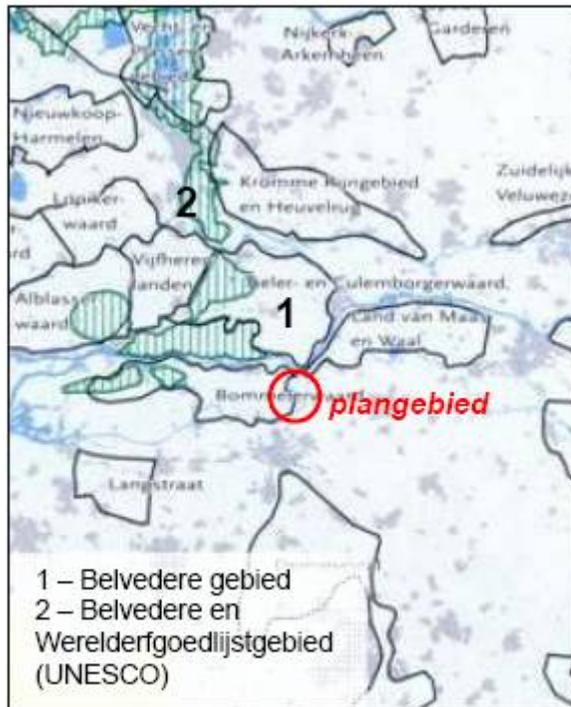
Op Europees niveau is onlangs de thematische strategie voor een duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen vastgesteld. Het doel ervan is de milieueffecten die samenhangen met het gebruik van grondstoffen zowel in Europa als wereldwijd binnen een groeiende economie te beperken. Het rijksbeleid is er op gericht om in de nationale behoefte aan grondstoffen te voorzien en daarbij zo min mogelijk afhankelijk te zijn van het buitenland. Het nationaal beleid voor grondstoffen is in 2003 ingrijpend gewijzigd. In het beleid waren tot 2003 taakstellingen voor beton- en metselzand opgenomen: afspraken met de provincies over de hoeveelheden beton- en metselzand die in iedere provincie genomen moeten worden in de periode 1999-2008. Dit beleid was vastgelegd in het Structuurschema Oppervlaktedelfstoffen. In 2003 is door de rijksoverheid besloten dit taakstellingenbeleid na 2008 los te laten.

Het nieuwe rijksbeleid, vastgelegd in de Nota Ruimte, gaat uit van marktwerking. In deze rijksnota is ondermeer opgenomen dat winning van oppervlaktedelfstoffen van nationaal belang is. Verder geeft deze nota aan dat bij de winning van grondstoffen gebruik gemaakt moet worden van de kansen die ontgroningen bieden voor het realiseren van gewenste maatschappelijke functies zoals natuurontwikkeling, recreatie, wonen aan het water en waterbeheer. Winning van grondstoffen wordt gezien als instrument om andere doeleinden zoals veiligheid (bescherming tegen hoog water), natuurontwikkeling, waterberging en recreatie te realiseren. Ontgroningen zullen in de toekomst plaatsvinden als onderdeel van projecten met een meervoudige doelstelling. Van het ontgrondend bedrijfsleven wordt verwacht dat het zich richt op de ontwikkeling van kwalitatief goede en maatschappelijk verantwoorde projecten in nauwe samenwerking met de betrokken partijen. Het is de verantwoordelijkheid van initiatiefnemers om te zorgen voor zo veel mogelijk draagvlak in de omgeving van het project. Projecten moeten daarnaast uiteraard plaatsvinden binnen onder meer de randvoorwaarden van ander provinciaal beleid.

Experimenteren Met Aangepast Bouwen (EMAB)

Op 15 plaatsen langs de grote rivieren krijgen gemeenten de kans om te experimenteren met innovatieve bouwvormen in het rivierbed. In 1993 en 1995 stond het water in de rivieren de Rijn en de Waal tot aan de kruin van de dijken. In Limburg veroorzaakte de Maas overstromingen met als gevolg heel veel waterschade. Sindsdien is duidelijk dat de rivieren meer ruimte moeten krijgen voor de bescherming tegen overstromingen. De minister van VROM en de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat hebben daarom in 1997 de beleidslijn Ruimte voor de Rivier opgesteld.

De beleidslijn heeft over het algemeen goed gewerkt. Maar een aantal plaatsen dreigt te verrommelen omdat de beleidslijn gewenste economische en ruimtelijke ontwikkelingen blokkeert. Voor 15 locaties hebben minister Dekker en staatssecretaris Schultz van Haegen daarom een uitzondering op de regel gemaakt. Een van deze aangewezen locaties ligt in de gemeente Maasdriel. Binnen deze 15 locaties geeft het Rijk de betreffende gemeenten de mogelijkheid om te experimenteren met aangepaste bouwvormen (EMAB). Aangepaste bouwvormen houden rekening met de grillige aard van de rivieren en zijn ook bij hoogwater veilig voor gebruikers. De experimenten moeten een kwaliteitsimpuls geven aan de locaties. Belangrijke voorwaarde is o.a. dat de initiatiefnemer tegelijk meer ruimte voor de rivier maakt, op de locatie zelf of in de directe omgeving. Uiteindelijk doel is het geven van een kwaliteitsimpuls aan het gebied maar ook het geven van meer ruimte voor de rivier.

Nota Belvedere

Een groot gedeelte van de Bommelerwaard is aangewezen als een zogenaamd 'Belvédère-gebied'. Het plangebied zelf valt juist buiten het aangewezen gebied, waarschijnlijk vanwege het ontbreken van ruimtelijke kwaliteit. Belvédèregebieden zijn gebieden met een bijzondere cultuurhistorische waarde.

Met de nota Belvédère hebben de ministeries van OC&W, VROM, LNV en V&W een aanzet willen geven tot het sterker richtinggevend laten meespelen van cultuurhistorische waarden op het terrein van de archeologie, gebouwde monumenten en historisch cultuurlandschap bij de inrichting van ons land. Het buiten het aanwijzingsgebied vallen stimuleert de initiatiefnemers om het gebied te herinrichten en nieuwe kwaliteiten en functies te introduceren.

Natuurbeschermingswet

Met de inwerkingtreding van de nieuwe Natuurbeschermingswet op 1 oktober 2005 heeft Nederland de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in nationale wetgeving verankerd. Ook is het beschermingsregime opgenomen van de beschermde en staatsnatuurmonumenten welke onder de Natuurbeschermingswet van 1967 zijn aangewezen en binnen Natura 2000 liggen. Hiermee kunnen unieke nationale en Europese natuurwaarden duurzaam in stand worden gehouden, verbeterd worden en toegevoegd worden aan het Europese Natura 2000-netwerk.

Alle lidstaten van de Europese Unie wijzen beschermde natuurgebieden aan die waardevol zijn voor het behoud van de biodiversiteit in Europa. Deze gebieden vormen een samenhangend netwerk van natuurgebieden: Natura 2000. In Nederland noemen we deze gebieden dan ook Natura 2000-gebieden. De Natuurbeschermingswet regelt de aanwijzing en bescherming van deze natuurgebieden. Nederland zal aan de hand van een vergunningenstelsel de afweging maken rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de minister van LNV.

Activiteiten die niet vergunningplichtig zijn, zijn activiteiten die:

- buiten een Natura-2000 gebied zijn gesitueerd en geen negatieve gevolgen kunnen hebben op het betreffende gebied;

- een project of handeling opgenomen in een beheerplan op basis van de Natuurbeschermingswet 1998, waarbij de vrijstelling ex artikel 19d lid 2 van toepassing is. Deze zullen in de komende jaren voor alle Nederlandse gebieden die samen Natura 2000 vormen worden opgesteld. Deze beheerplannen maken duidelijk welke activiteiten wel en niet mogelijk zijn in en om die gebieden. Is er zeker geen negatief effect optreedt, is de desbetreffende vergunning niet nodig. Als er een negatief maar niet significant effect is, dan dient een verslechterings- en verstoringtoets uitgevoerd te worden. Als dit effect wèl significant is, dan is een passende beoordeling vereist. Daarbij gaat het om effecten die strijdig zijn met de instandhoudingsdoelstelling van het Vogel- en/of Habitatrichtlijngebied. Deze doelstelling bestaat uit het in stand houden van de zogeheten prioritaire habitattypen en kwalificerende soorten welke in het op Europees niveau beschermde gebied aanwezig zijn.

Europese Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn

De Habitatrichtlijn (Richtlijn 92/43/EEG van de Europese Raad van Ministers van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna) is in 1992 in werking getreden en is sinds 1 oktober 2005 verankerd in de nieuwe Natuurbeschermingswet. De Habitatrichtlijn heeft als doel de biologische diversiteit in de Europese Unie in stand te houden. Nederland heeft in dat kader 141 Habitatrichtlijngebieden (totale oppervlakte bedraagt 750.744 hectare) als zodanig aangewezen. De bescherming van natuurwaarden heeft gevolgen voor het ruimtegebruik in en rondom de gebieden. De effecten op de natuurwaarden van in de nabijheid gelegen activiteiten, plannen en projecten moeten vooraf worden getoetst. Voorgenomen activiteiten die afbreuk kunnen doen aan de doelen van de Habitatrichtlijn worden onderworpen aan de leden 1, 2, 3 en 4 van artikel 6 van de richtlijn.

Hierin zijn de volgende bepalingen opgenomen:

- *Artikel 6, lid 1:* Alle (bestaande en nieuwe) activiteiten die de kwaliteit van natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in een SBZ kunnen verslechteren of die ertoe kunnen leiden dat storende factoren met significante effecten voor de soorten in het gebied kunnen optreden moeten getoetst worden;
- *Artikel 6, lid 2:* Indien significante effecten optreden moeten passende maatregelen worden getroffen. In een uiterst geval kan dit inhouden dat een vergunning of een andere vorm van toestemming wordt geweigerd of ingetrokken;
- *Artikel 6, lid 3:* Ook voor activiteiten die in het verleden reeds zijn gestart, het zogenoemde bestaande gebruik, moeten zonodig passende maatregelen worden getroffen.

- *Artikel 6, lid 4:* Voor alle nieuwe activiteiten die significante gevolgen kunnen hebben voor een Habitatrichtlijngebied geldt de verplichting dat een “passende beoordeling” van de effecten ervan op de beschermde Waarden wordt uitgewerkt. Deze beoordeling vormt een belangrijk toetsingskader voor het al dan niet verlenen van toestemming voor de uitvoering van de activiteit
- Artikel 7 van de Habitatrichtlijn bepaalt dat de genoemde leden van artikel 6 eveneens van toepassing zijn op Vogelrichtlijngebieden.

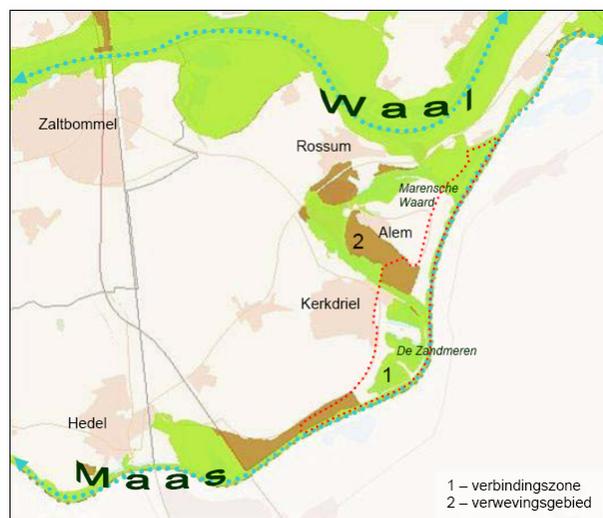
Via de natuurbeschermingswet 1998 worden gebieden met bijzondere natuurwaarden beschermd. Ontwikkelingen in deze gebieden moeten worden getoetst aan effecten op beschermde natuurwaarden. Met betrekking tot het plangebied is het Natura 2000-beleid van belang, omdat de nabijgelegen gebieden Kil van Hurwenen en Fort St. Andries deel uitmaken van de SBZ Vogelrichtlijngebied Uiterwaarden Waal. De Kil van Hurwenen is tevens een beschermd Habitatrichtlijn-gebied.

Conclusie.

Het projectgebied “Ruimte voor MAASdriel” is gelegen in het stroomgebied van de Maas. Het gebied kent een ander hydrologisch en hydraulisch regime dan het systeem van de Waal. Dat betekent dat een indirecte beïnvloeding van de broedvogels van het nabijgelegen deel van het Vogelrichtlijngebied Uiterwaarden Waal als gevolg van een wijzigende grondwaterstand niet te verwachten is. De korte afstand (500 m.) tussen het noordelijke deel van het plangebied en het deelgebied Sint Andries van Vogelrichtlijngebied Waal vormt een aandachtspunt. Of sprake zal of kan zijn van een significant effect is vooralsnog niet duidelijk; er kan dan ook nog niet worden vastgesteld of een verslechterings- en verstoringstoets danwel een passende beoordeling aan de orde is. Feit is dat bij de wijze van uitvoering met betrekking tot het geluid eveneens rekening moet worden gehouden met de effecten op de woonbebouwing van Alem die op circa 300 à 400 m. uit de geluidsbron van de winapparatuur zijn gelegen.

Ecologische Hoofdstructuur

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) bestaat uit een samenhangend en duurzaam netwerk van grote en kleine natuurgebieden in Nederland. De realisatie van de EHS werd in 1990 aangevangen op initiatief van het Rijk en de provincies. De EHS bestaat uit natuurgebieden en ecologische verbindingzones. Ook zijn zogeheten verwevingszones aangeduid, waar naast natuurlijke waarden ook een of meerdere andere ruimtelijke functies aanwezig zijn. In de binnen de EHS begrensde gebieden staat een strikte bescherming van alle natuurlijke en morfologische waarden voorop. Het bevoegd gezag, GS van de provincies, staan

ruimtelijke ontwikkelingen binnen EHS-gebieden niet toe. Een toename van de beïnvloeding van natuurwaarden in EHS-gebieden vanuit aanliggende gebieden (externe werking) is er niet gewenst.

Een uitbreiding van de EHS is op den duur binnen het plangebied mogelijk. Hierbij zal geprobeerd worden de natuurvisie van de Landinrichtingscommissie Fort Sint Andries te verwerken zijn, zijn voor zover het om land gaat buiten de EHS gelegen. De Maas en de in

open verbinding staande wateren zijn geheel aangeduid als ecologische verbindingzone. Provincie Gelderland geeft in haar Streekplan de volgende beschrijving van ecologische verbindingzones:

“deze kan bestaan uit natuurvriendelijke oevers, houtsingels, bosjes, heidevelden en struweel. Maar het kan ook een serie poelen zijn, kruidenrijk grasland, natte weilanden of graanakkers. Dieren en planten kunnen zich zo van het ene naar het andere leefgebied verplaatsen. Met name de kleine populaties die met uitsterven worden bedreigd, blijven hierdoor levensvatbaar. Ook de aanleg van faunapassages als ecoducten, looprichels, ecoduikers en faunabuizen dragen bij aan de ontsnippering van leefgebieden. Te ontwikkelen zones met natuurelementen, veelal langs beken, die natuurkernen verbinden”.

Enkele locaties in “Ruimte voor MAASdriel” zijn aangewezen als verwevingsgebied (EHS-verweving):

“In aangewezen gebieden met landgoederen, landbouwgebieden met natuurwaarden en landbouwgebieden met een hoge dichtheid aan bos- en natuurelementen worden de natuurwaarden als geheel versterkt door natuurontwikkeling en agrarisch natuurbeheer. Natuur is de belangrijkste functie. Grondgebonden land- en tuinbouw vervult een blijvende rol in het duurzaam beheer van cultuurgrond en de daarmee samenhangende natuurwaarden”.

Uitvoeringsplan Natuurvriendelijke Oevers

Projectbureau De Maaswerken van Rijkswaterstaat werkt aan de realisatie van natuurvriendelijke oevers (NVO) langs de Maas, benedenstrooms van het stuw bij Lith. In het verleden zijn reeds op veel plaatsen natuurvriendelijke oevers aangelegd met een breedte van ca. 25 meter. De komende jaren voorziet De Maaswerken om de natuurvriendelijke oevers te verbreden tot ca. 75 meter. Door de aanleg van natuurvriendelijke oevers *“ontstaat tussen het zomerbed van de Maas en het maaiveld een flauwe helling. Om de oever te beschermen tegen de invloed van de scheepvaart wordt een vooroeververdediging aangelegd tussen de rivier en de helling met ondiep water. Een natuurvriendelijke oever vormt het leefgebied voor riviervissen en levert daar ook voedsel voor zoals driehoeksmosselen, muggenlarven en kleine rivierkreeftjes. Ook vinden veel water- en oeverplanten er hun standplaats. Op het maaiveld en de uiterwaarden kunnen beperkte oppervlakten natuurlijk grasland, ruigte of bos ontstaan.”*

Natuurlijke Maas

Rijkswaterstaat beoogt een juiste invulling te geven aan de ecologische toestand van de Maas. Daarbij zoekt zij naar de juiste balans tussen aandacht voor een gezonder en natuurlijker ecosysteem en de belangen van veilige en vlotte scheepvaart en “droge voeten”. Binnen de kaders van het beleid op Rijks en provinciaal niveau en rivierprojecten waarbij Rijkswaterstaat inbreng heeft of de regie voert, creëert Rijkswaterstaat mogelijkheden voor dynamische natuurlijke processen.

Voor de uiterwaarden van Maasdriel geldt het “Streefbeeld Getijdemaas 2050”. Bij de uitwerking van dit streefbeeld zijn karakteristieke, maar tegenwoordig zeldzame rivierecotopen gekozen die in de toekomst, tot 2050, extra ontwikkeld moeten worden.

Flora- en faunawet

Sinds 1 april 2002 is de Nederlandse Flora- en faunawet van toepassing. Op 23 februari 2005 werd met betrekking tot deze wet een Algemene Maatregel van Bestuur van kracht. Daarnaast is de Regeling vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet bij besluit van de minister van LNV per 25 januari 2005 in werking getreden.

Deze wet beschermt soorten waarbij als uitgangspunt geldt dat het voortbestaan van soorten niet in gevaar mag komen. Individuen zijn alleen beschermd als er sprake is van zeer zeldzame soorten of van ernstig bedreigde Rode lijstsoorten. Volgens de wet moet worden bepaald of de activiteit een schadelijk effect heeft op de aanwezige soorten. Dat geldt met name voor de beschermde soorten en voor soorten van de Nederlandse Rode lijst. Als blijkt dat er geen sprake is van schadelijke effecten op populatieniveau van een soort is de wet niet van toepassing.

Bij elk project, elke handeling en iedere activiteit geldt een zorgplicht ten aanzien van in een gebied aanwezige flora en fauna. Dat betekent dat op ethisch verantwoorde wijze om moet worden gegaan met de aanwezige flora en fauna. Bij de concrete uitwerking van het planconcept “Ruimte voor MAASdriel” dient nadrukkelijk aandacht te worden besteed aan het aspect beschermde flora en fauna.

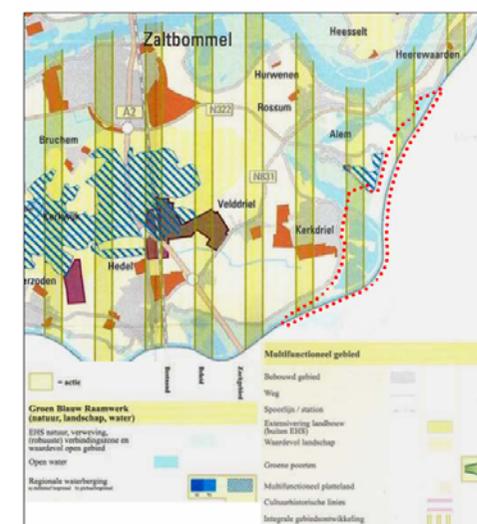
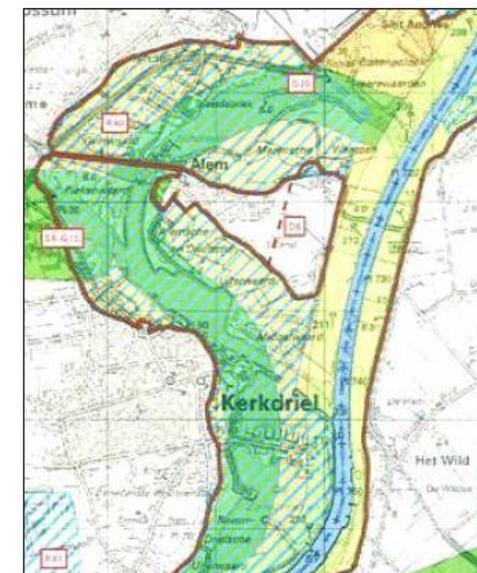
Nota natuur, bos en landschap in de 21e eeuw

De nota ‘Natuur voor mensen, mensen voor de natuur’ (Nota natuur, bos en landschap in de 21e eeuw) schetst de aanpak van het natuurbeleid voor de komende 10 jaar. Het kabinet doet dit vanuit het besef dat

natuur en landschap een essentiële bijdrage leveren aan een leefbare en duurzame samenleving. Er wordt nadrukkelijk gekozen voor verbreding van het natuurbeleid. Daarmee wordt beter recht gedaan aan de betekenis van het natuurbeleid voor de samenleving. Het begrip natuur wordt in de nota dan ook breed opgevat. Hoofddoelstelling van het natuurbeleid is: behoud, herstel, ontwikkeling en duurzaam gebruik van natuur en landschap, als essentiële bijdrage aan een leefbare en duurzame samenleving. Door middel van robuuste verbindingen worden grote eenheden natuur vergroot door ze met elkaar te verbinden. Hierdoor wordt de ruimtelijke samenhang op nationaal niveau verbeterd en zal een internationaal netwerk beter functioneren.

Integrale verkenning Maas

In de nota 'Integrale verkenning Maas' wordt aangegeven dat op basis van de meest recente klimaatscenario's Rijkswaterstaat een reële maatgevende afvoer voor de Maas heeft bepaald op 4600 m³/seconde voor de periode na 2050. De afvoer ligt daarmee ca. 20% hoger dan de waterafvoer waarop de Maas berekend is, namelijk 3800 m³/seconde. De aanmerkelijk hogere maatgevende afvoer is bepaald op basis van een "worst case"-scenario, waarbij de hoeveelheid neerslag met ca. 20% toeneemt. Ten aanzien van het plangebied wordt aangegeven dat een herschikking van functies in het rivierbed, het activeren van de "oude", oorspronkelijke Maasmeander (door het doorgraven van de "dam" bij Alem) en een sanering van bedrijfsmatige activiteiten op de Zandstraat voordelen biedt.

2. Provinciaal beleid

Streekplan Gelderland

In 2005 is het nieuwe *Streekplan Gelderland* gepresenteerd onder de titel 'Kansen voor de regio's'. Het werd vastgesteld door Provinciale Staten op 29 juni 2005. Voor het onderhavige plangebied wordt het belang onderschreven van de verdere uitbouw van de EHS in de vorm van EHS natuur en EHS verweving en wordt een deel van het binnendijkse deel van het Eiland van Alem aangegeven als zoekgebied voor regionale waterberging. De gehele Bommelerwaard is aangewezen als gebied ten behoeve van een integrale gebiedsontwikkeling.

Gewezen wordt op het feit dat, aansluitend bij de Nota Ruimte, diepe winning ten behoeve van beton- en metselzand is toegestaan voorzover mogelijk binnen de doelstellingen van de EHS. Koppeling met rivierversuiming en/of natuurontwikkeling is vereist. In de uiterwaarden hebben die plannen de voorkeur, waarbij na winning de ontgrondingslocatie wordt aangevuld met uiterwaardengrond die vrijkomt in het kader van de PKB Ruimte voor de Rivier of IVM deel 2.

De uitgangspunten van de Structuurvisie Rivierenland 2004-2015 zijn opgenomen in het Streekplan 2005. De Zandmeren worden hierin aangeduid als een recreatief concentratiepunt.

Gelders Rivierdijkenplan

De hoge waterstanden in 1993 en 1995 hebben voor Gelderland geleid tot een meer preventieve en een op de langere termijn gerichte aanpak en tot intensivering van de dijkverbetering (vastgelegd in het Gelders Rivierdijkenplan: GRIP). Hieruit vloeide een meer integrale benadering voort van het rivierbeheer. Meer ruimte voor water staat centraal.

Kadernota Belvoir

De kadernota *Belvoir* uit juni 2000 streeft naar een ontwikkelingsgericht cultuurhistorisch beleid waarbij cultuurhistorische Waarden als kernkwaliteiten een belangrijke impuls geven aan de kwaliteit van de leefomgeving. Ook dient het *Experiment Ruimtelijk Beleid Rivierenland* genoemd te worden. Bij dit regionale initiatief, dat in nauwe samenwerking met de provincie wordt ontwikkeld, worden onder andere de provinciale (kwantitatieve) richtcijfers vervangen door een nieuwe benadering van de verdeling van het woningbouwcontingent op basis van kwaliteit.

Provinciaal beleid voor natuur en landschap in de uiterwaarden

In het *Gebiedsplan Natuur en landschap Rivierenland* wordt deels al ingespeeld op het beleid dat samenhangt met de beleidslijn Ruimte voor de Rivier. Het gaat in het Gebiedsplan om het beschrijven en begrenzen van gebieden waarvoor subsidies beschikbaar zijn ter verbetering en herinrichting. In dat opzicht is het Gebiedsplan een vervolg op de RBON begrenzingenplannen. De begrenzingen van de aandachtsgebieden in het Rivierenland zijn bepaald door de beschrijving van de riviertrajecten en de wijze van rivierversuiming die daarbij past, maar ook door concreet begrensde gebieden met name de stroomdalgraslanden en de weidevogelgebieden. De overige buitendijkse gebieden zijn aangegeven als zoekgebied voor natuurontwikkeling en veiligheid. De daar noodzakelijke maatregelen zoals

weerdverlaging en het verwijderen van zomerkades, zullen moeten leiden tot uitbreiding van de natuurgebieden. Over het algemeen zijn hiervoor geen financiële middelen beschikbaar.

Bijzondere aandacht gaat, in het onderhavige plangebied, uit naar het gebied rondom Fort St. Andries dat kansen biedt voor grote natuurlijke eenheden. Deze eenheid omvat tevens de brede Maasuiteerwaarden aan weerszijden van de oude Maasarm bij Alem. In het Gebiedsplan staan voorts de uitvoeringsmaatregelen genoemd waarin de provinciale ambities zijn vertaald.

Beleidsnotitie Industriezand Gelderland 2001-2008

In de *Beleidsnotitie Industriezand Gelderland 2001-2008* wordt het Gelders beleid ten aanzien van de industriezandwinning voor de periode 2001-2008 uiteengezet. Zandwinning wordt gezien als neven-doel of als hoofddoel naast hoogwaterbescherming, natuurontwikkeling, drinkwaterwinning en/of ontwikkelingen van recreatieve, stedelijke functies.

Streekplanuitwerking verruiming woningbouwcontouren

In december 2005 heeft de provincie Gelderland de Regio Rivierenland verzocht om met voorstellen voor zoekzones voor verstedelijking en landschapsversterking te komen. Begin 2006 heeft de regio aan de gemeenten gevraagd welke wijzigingen buiten de eerder vastgelegde wijzigingen gewenst zijn. Daarbij is de voorwaarde gesteld dat uitbreiding van de zoekzone wordt gecompenseerd door elders zoekzones in te leveren. De voorgestelde wijzigingen zijn inmiddels met de regio voorbesproken en zullen leiden tot een voorstel aan het Algemeen Bestuur en de respectievelijke gemeenteraden.

Strategisch Groenproject Fort Sint Andries

In 1995 is onder leiding van de provincie Gelderland een visie vastgelegd voor de ontwikkeling van het gebied Fort Sint Andries. Dit gebied strekt zich uit langs de Maas tussen Oijen en Hedel. In de visie voor dit Strategisch Groenproject is een toekomstbeeld geschetst voor 2010 en 2025. In het toekomstbeeld voor 2025 is aan alle uiterwaarden de hoofdfunctie natuur toegekend, met uitzondering van de Moleneindsche Waard, een deel van Over de Maas, de rivieroever ter hoogte van het eiland van Alem en een deel van de Hedelsche Waard. Voor dit gebied blijft agrarisch gebruik de hoofdfunctie. Elders wordt ingezet op nieuwe natuur met het accent op "riviergebonden" natuur zoals nevengeulen, strangen,

kruidenrijke graslanden, oobossen en slibvakken. In het *Raamplan Landinrichting Fort Sint Andries* van 2002 is een verdere concretisering van planning, organisatie en toekomstige functies opgenomen.

3. Gemeentelijk en regionaal beleid

Structuurvisie Rivierenland 2004-2015

Regio Rivierenland is een samenwerkingsverband van negen gemeenten in het Gelderse riviergebied. Maasdriel is één van deze gemeenten. De Structuurvisie Rivierenland 2004-2015 werd in 2004 vastgesteld door het Algemeen Bestuur van Regio Rivierenland. Uitgangspunt voor de visie vormden beleidsdocumenten van de gemeenten uit de regio. Centraal in de visie staan de richtinggevende kwaliteiten van het Rivierenland. Aanvullend zijn aanzetten gegeven voor het ontwikkelen van een visie op onderdelen waar die nog ontbreekt, zoals ruimtelijke samenhang in de ontwikkeling van recreatie en toerisme en functieverandering in het landelijk gebied.

Met betrekking tot stedenbouwkundige ontwikkelingen wordt het begrip “organisch bouwen” geïntroduceerd. Het gaat daarbij om het stuksgewijs bouwen van woningen of bedrijven binnen een door een set van bouwregels bepaalde structuur, waardoor de ruimtelijke kwaliteit van dorp en landschap wordt versterkt. In de structuurvisie wordt gesproken over experimenten recreatie & toerisme en over recreatieve concentratiegebieden. De Zandmeren is een concentratiegebied in de Bommelerwaard, dat voorziet in een combinatie van verblijfsrecreatie, waterrecreatie en extensieve recreatie. Toevoeging van meerdere concentratiepunten binnen een deelgebied is niet wenselijk. Uitbreiding is mogelijk, mits ruimtelijke ontwikkelingen gericht zijn op voortzetting of herstel van het onderscheid tussen uiterwaarden, dijken, oeverwallen en kommen en die leiden tot behoud of herstel van de cultuurhistorische en landschappelijke waarden. Tevens wordt gestreefd naar buitendijks bouwen.

Structuurvisie Plus gemeente Maasdriel

Door de gemeente Maasdriel is op 8 april 2004 de *Structuurvisie Plus* vastgesteld. In deze Structuurvisie wordt de richting van het gemeentelijk beleid op hoofdlijnen aangegeven, waarbij dit beleid regelmatig zal worden geëvalueerd aan de hand van nieuwe inzichten en ontwikkelingen. In de Structuurvisie Plus zijn ook de conclusies verwerkt van een in 2002 uitgevoerd Beleidskader Wonen Bommelerwaard. Gezien het bestaande beleid en afspraken richt de gemeente Maasdriel zich vooral op de lokale taakstelling en voor de lange termijn op het benutten van kansen. Identiteit, herkenbaarheid en leefbaarheid zijn de dragende begrippen. Het benutten van de ligging aan Maas en Waal is een van de

pijlars voor het beleid. De ambitie richt zich ook op de ontwikkelingen in het winterbed cq. rivierbed. De door de rijksoverheid voorgestane ruimte voor de rivier bedreigt een aantal waarden maar kan ook bijdragen aan het realiseren van nieuwe waarden door het verhogen van de landschappelijke attractiviteit van het gebied en het realiseren van nieuwe recreatiegebieden. Voor het toekomstig beleid worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- het versterken van de eigen identiteit en van landschappelijke, cultuurhistorische en ecologische waarden, elementen en structuren;
- zorgen voor een gezonde plattelandseconomie, duurzame en energiezuinige ontwikkelingen;
- inspelen op een groeiende vergrijzing van de bevolking, het binden van jongeren en de middenklasse aan de gemeente;
- het instandhouden van het voorzieningenniveau in de hele gemeente;
- de opvang van de eigen bevolkingsontwikkelingen van sociaal en economisch gebondenen;
- het streven naar voldoende recreatieve en werkgelegenheidsvoorzieningen voor de eigen bevolking;
- het realiseren en versterken van recreatieve voorzieningen is een speerpunt van het gemeentelijk beleid.

Ontwikkelingen dienen plaats te vinden binnen het kader van de duurzame ruimtelijke hoofdstructuur. Voor het landelijk gebied ligt de nadruk op het behoud en de versterking van de ecologische en de bestaande landschappelijke hoofdstructuur. Dit moet gebeuren door het versterken van identiteit-gevende elementen en het ontwikkelen van robuuste samenhangende eenheden, waar mogelijk in combinatie met landschappelijke en recreatieve ontwikkelingen. Gestreefd wordt naar zonering en herstructurering van intensieve vormen van landbouw maar ook naar behoud van de agrarische functie van het binnendijks gebied, verbetering van de milieukwaliteit, het versterken van de landschappelijke en ecologische samenhang tussen met name de buitendijkse natuurgebieden en de verspreide elementen en het verbeteren van de lokale natuurwaarden. Voor de recreatieve sector geldt dat de recreatieve infrastructuur en de daaraan verbonden voorzieningen moet worden verbeterd, bestaande lokale en regionale recreatieve voorzieningen verder ontwikkeld moeten worden en nieuwe dag – en verblijfsrecreatieve voorzieningen mede gericht moeten zijn op verlenging van de seizoenstijd. Verder gaat het om het bevorderen van meerdaagse bezoeken door verschillende vormen van verblijfsrecreatie, het bieden van een onderscheidend aanbod in vergelijking met dat in de regio, kleinschalig kamperen bij de boer en het uitbuiten van het eigen karakter van de kernen om een gevarieerd pakket te kunnen bieden. Alem is een van de kleinere kernen in de gemeente. Verbetering van de samenhang tussen de dorpen en de rivierdijken, van de recreatieve uitlopmogelijkheden in de kernranden, het realiseren van nieuwe

experimentele woonvormen ter verbreding van het aanbod en het optimaliseren van het ruimtegebruik zijn hier belangrijke doelstellingen.

Gemeentelijk verkeer- en vervoerbeleid

Eind april 2007 is een compleet verkeersmodel voor de Bommelerwaard gereed. Dit verkeersmodel wordt de onderligger voor een ambtelijk op te stellen Verkeerscirculatieplan (V.C.P.) voor het oostelijk deel van de gemeente Maasdriel. De verwachting is dat dit V.C.P. in augustus beschikbaar is. Eind 2007 of begin 2008 wordt een in een gemeentebreed Mobiliteitsplan het gemeentelijk verkeersbeleid vastgesteld.

Bestemmingsplan Buitengebied

De gemeenteraad van Maasdriel heeft op 22 februari 2006 het bestemmingsplan Buitengebied Maasdriel (buitendijks en binnendijks gelegen gedeelten) vastgesteld. Op 17 oktober 2006 werd het plan goedgekeurd door GS van Gelderland en in december 2006 is het nieuwe bestemmingsplan rechtskrachtig geworden. Het betreft een planherziening ex artikel 30 WRO in verband met het onthouden van goedkeuring aan het voorafgaande plan. In het voorontwerpbestemmingsplan is ervoor gekozen de uitgangspunten van de richtlijn Ruimte voor de Rivier strikt te volgen. Dat wil zeggen dat in het voorontwerp de bestaande toestand juridisch planologisch is vastgelegd. De deelprojecten die in het planconcept "Ruimte voor MAASdriel" w.o. de Marensche Waarden naar voren zijn gebracht, zijn in het bestemmingsplan nog niet opgenomen. Het nieuwe bestemmingsplan is inmiddels in de gemeenteraad behandeld. Bij die gelegenheid heeft de raad aangegeven geen bezwaar te hebben tegen het onderhavige project en de wens uitgesproken voort te gaan met de verdere uitwerking.

4. Conclusie planologisch kader

Er kan worden geconstateerd dat "Ruimte voor MAASdriel" in het algemeen en het deelproject "Marensche Waarden", zoals vervat in deze studie passen binnen het beleidskader van het Rijk, provincie Gelderland en de gemeente Maasdriel. Het MER zal alle milieueffecten in beeld moeten brengen, zodat de gemeente Maasdriel in haar functie als bevoegd gezag een weloverwogen en onderbouwd besluit kan nemen over een bestemmingsplanwijziging.

BIJLAGE 4. REFERENTIE DEKKER VAN DE KAMP

Dekker Van de Kamp is de naam van de nieuwe onderneming ontstaan uit een samenwerking tussen Dekker Zandbaggerbedrijf en K3 Industriezand. Beide familiebedrijven hebben een rijke historie in de delfstoffenwinning die terug gaat naar het begin van de vorige eeuw. Door deze samenwerking is een innovatief bedrijf ontstaan dat kan inspelen op de toenemende complexiteit en schaalvergroting binnen de zandwinbranche.

Dekker van de Kamp is op een groot aantal plaatsen langs de Rijntakken en de rivier de Maas actief. Met de overname van de Delgromij, een voormalige dochteronderneming van het advies- en ingenieursbureau Grontmij NV, is Dekker Van de Kamp niet alleen een belangrijke speler in de zand- en grindbranche, maar ook toonaangevend in de toelevering van hoogwaardige, keramische klei aan de baksteenindustrie.

Het winnen van klei, zand en grind levert mogelijkheden op voor het maken van mooie projecten. Met Dekker van de Kamp Landschapsontwikkeling B.V. pakt het nieuwe bedrijf de uitdaging op om locaties te ontwikkelen waar natuur- en recreatiegebieden, wonen aan het water en het bieden van ruimte aan de rivier hand in hand kunnen gaan. Dit doen wij bij voorkeur zonder dat daar overheidsmiddelen aan te pas komen. Op deze wijze kan op een maatschappelijk verantwoorde wijze de Nederlandse markt worden voorzien van de benodigde bouwgrondstoffen.

In de loop der jaren is er binnen het bedrijf veel ervaring opgedaan met dergelijke ontwikkelingen. Zo zijn wij intensief betrokken bij het Grensmaas project, zullen wij het zand en grind verwerken uit het SAND project Keent en verwerken wij momenteel de specie die vrijgekomen is bij de verdieping van de Maas benedenstrooms van Grave-Lith. Daarnaast zijn er talloze kleinere natuurprojecten waarbij Dekker van de Kamp betrokken is.

Een van de dochterondernemingen van het bedrijf is Zand en Grindmaatschappij DOS BV. Dit bedrijf exploiteert een kleinschalige zandwinning in de Bemmelse Waard aan de noordzijde van de Waal bij Nijmegen.

landschapsontwikkeling, winnen van klei, zand en grind

Zand en Grindmaatschappij DOS BV

De zandveredelingsinstallatie van DOS in de uiterwaard bij Bemmelse Waard biedt een vertrouwde aanblik. Al jaren wordt er in de Bemmelse Waard zand gewonnen.

Jan Willem van de Kamp, directeur – aandeelhouder van Dekker Van de Kamp en een van de deelnemers van de samenwerkingsovereenkomst is een van de contractspartners in het project Bemmelse Waard.

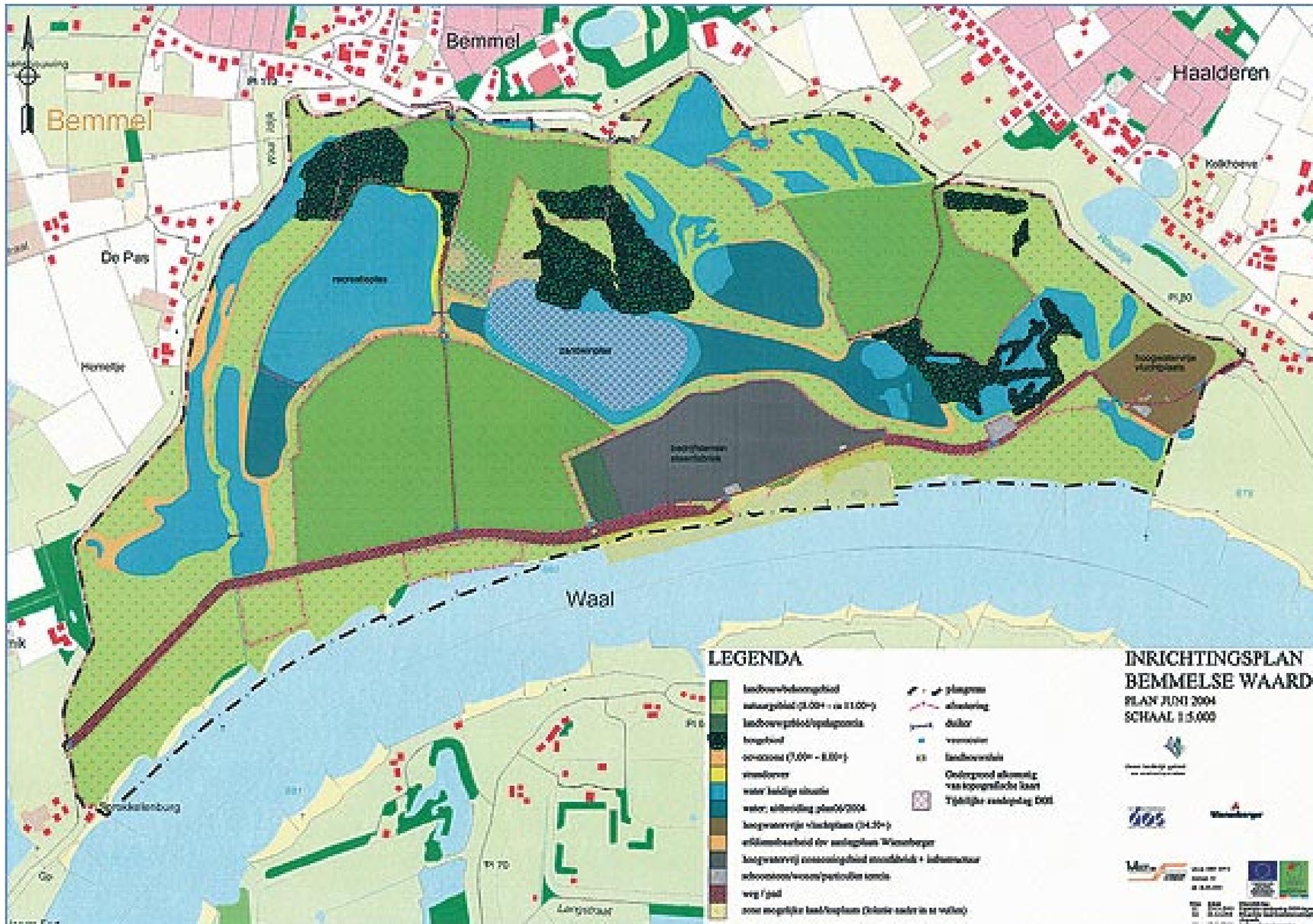
In andere projecten, zoals het natuurgebied De Marspolder bij Lienden, heeft Jan Willem ervaring opgedaan met het zoeken naar verbindingen tussen overheid, burgers en bedrijfsleven. Deze expertise heeft bijgedragen aan de totstandkoming van dit plan in de Bemmelse Waard.

In juli 2003 heeft hij het initiatief genomen om een alternatief plan te ontwikkelen voor het al bestaande Inrichtingsplan Bemmelse Waard. Uit beide plannen is het gezamenlijke inrichtingsplan opgesteld. Zijn gedachte achter het alternatief is dat je met een geïntegreerde aanpak tot een voor alle partijen beter plan kunt komen.

De Bemmelse Waard

In 1996 is het Landinrichtingsplan Ooijpolder door de provincie Gelderland vastgesteld mede ter versterking van de ecologische hoofdstructuur door natuurbehoud en natuurontwikkeling. [De Dienst Landelijk Gebied](#) van het ministerie van LNV is belast met de realisatie van dit Landinrichtingsplan. Door het Bureau Beheer Landbouwgronden (ook een dienst van het ministerie van LNV) diende de benodigde gronden verworven te worden.

In 1999 is het Landinrichtingsplan voor de Bemmelse Waard door de Dienst Landelijk Gebied gedetailleerd uitgewerkt in het inrichtingsplan Bemmelse Waard in Beweging. Na een voorlichtingsronde, gevolgd door kleine aanpassingen is dit inrichtingsplan in oktober 2001 door de Landinrichtingscommissie Ooijpolder vastgesteld.

In de Bemmelse Waard spelen echter diverse belangen: het gebied wordt veel gebruikt door de bewoners uit de regio als wandel- fiets en recreatiegebied, heeft een belangrijke ecologische functie, er zijn enkele woningen en een tweetal private partijen: zand- en grintmaatschappij DOS en de baksteenfabriek van Wienerberger.

Zand en Grintmaatschappij DOS heeft het initiatief genomen om een aangepast plan op te stellen waarin al deze belangen beter tot hun recht kwamen. Dit plan is vervolgens door een onafhankelijk adviesbureau naast het bestaande inrichtingsplan gelegd. Hieruit bleek een significante verbetering ten opzichte van het bestaande plan. Terwijl aan de randvoorwaarden veiligheid en natuurontwikkeling geen afbreuk gedaan werd.

Tussen DLG, BBL, DOS en Wienerberger is vervolgens een samenwerking ontstaan om te komen tot realisatie van het nieuwe plan Bemmelse Waard. In onderling overleg is aan de hand van beide plannen een gezamenlijk inrichtingsplan opgesteld. De Landinrichtingscommissie Ooijpolder heeft in 2005 formeel ingestemd met dit nieuwe plan.

Het doel van de samenwerking tussen Partijen is het realiseren van meerwaarde en efficiëntiewinst. Het Inrichtingsplan is door de bundeling van specifieke bedrijfsdeskundigheid enerzijds en anderzijds overheidsdeskundigheid zowel inhoudelijk als in financiële zin geoptimaliseerd.

Het Inrichtingsplan

Hoogwatervluchtplaats (HVP) voor vee:

Het 3 ha grote, hoogwatervrije, tasveld aan de dijk wordt uitgebreid tot circa 8 ha. Het terrein wordt opgehoogd tot 14.50+NAP. De grote grazers kunnen in tijden van hoogwater hier naar toe. De HVP wordt volledig eigendom van DLG .

Deelgebied tussen hoogwatervluchtplaats en centrale geul:

De huidige situatie van waterplassen met bosbegroeiing wordt grotendeels gehandhaafd. De bestaande natuurwaarden blijven behouden (recentelijk nieuw leefgebied van de bever).

Centrale geul, noordzijde fabriek:

Vanaf de toegangsweg naar de steenfabriek tot aan de westzijde van de zandwinplas komt een geul. Het oostelijke deel van de geul wordt verdiept aangelegd ten behoeve van zandwinning.

Noordelijke plas:

De noordelijke plas wordt aangelegd om een betere doorstroming te verkrijgen bij hogere waterstanden. De plas wordt benut om hercultiveringspecie en zand te winnen. De bestaande natuurwaarden blijven behouden.

Fabrieksterrein:

Het fabrieksterrein krijgt een druppelvorm, om de doorstroming van de uiterwaard bij hoogwater te bevorderen. Aan de westzijde van de fabriek komt een terrein van 2 ha als compensatie voor de nieuw in te richten hoogwatervluchtplaats aan de dijk dat in eigendom over gaat naar [DLG](#). Om het fabrieksterrein heen wordt een verhoogd veepad aangelegd richting hoogwatervluchtplaats.

Zandwinplas:

De zandwinplas wordt conform vigerende ontgrondingvergunning verder ontzand. Er komt een doorgang voor wandelaars en vee langs de zuidkant van de zandwinplas.

Recreatieplas:

De huidige recreatieoever aan de noord- en oostkant blijft gehandhaafd. Er komt een verbinding van de recreatieplas naar de dijkverzwaringplas: Aan de noordzijde wordt het nieuwe water aangesloten op de diepe recreatieplas en in het zuiden op de ondiepe plas waar 10 jaar geleden tijdens de dijkverzwaring klei is ontgraven.

Overige droge gebiedsdelen:

In het natuurgebied zal een grazige ruigte ontstaan waar grote grazers het hele jaar aanwezig zijn.

Landbouwgebieden:

Een aantal delen van de uiterwaard blijft in handen van particuliere eigenaren. Zij kunnen met beheerspakketten overgaan op een natuurlijk beheer van hun terreinen. Ze kunnen ook gangbaar blijven boeren.

Ervaringen:

Bij een publiek – private samenwerking is het belangrijk om als uitgangspunt te kiezen, dat vanaf het eerste moment bij alle partijen sprake is van betrokkenheid en een collectief besef van het gemeenschappelijk belang. Hiermee wordt bereikt dat de specifieke bedrijfskundige kennis ten volle wordt benut.

Bij het af sluiten van een samenwerkingsovereenkomst is het van belang dat de rechten en plichten, de doelstellingen, de rollen, de taken en de bevoegdheden van alle partijen transparant worden vastgelegd. Daarnaast dienen heldere procedures voor het eventueel aan passen van het plan of uit elkaar gaan te worden vastgelegd.

Zo zullen de risico's over het algemeen bij de private partijen komen te liggen. Deze kunnen de risico's over het algemeen beter beheersen en beoordelen dan de overheid. Risico's op het gebied van beleid en bestuur (tussentijdse verkiezingen, veranderend inzicht etc.) kunnen beter bij de overheid blijven. In het algemeen kan gesteld worden dat bij partijen bereidheid moet bestaan om met elkaars belangen rekening te houden. Dat vergt weliswaar een langdurig proces dat binnen enkele maanden kan worden afgerond, maar levert wel een basis van wederzijds vertrouwen op, hetgeen een onontbeerlijke voorwaarde is voor het slagen van een project.

Ook belangrijk: vanaf het begin inventariseren wat de afzonderlijke belangen en doelen zijn, wat het gezamenlijke einddoel is, hoe je dat wilt bereiken met elkaar en welke ijkpunten je daarbij hanteert.

Om een goede leidraad te hebben is een plan van aanpak opgesteld waarin alle te nemen stappen in chronologische volgorde worden opgesomd. Er is een haalbaarheidsstudie opgesteld met daarin opgenomen enkele go - / no go momenten.

In de samenwerkingsovereenkomst Bemmelse Waard is er door de vier contractpartijen voor gekozen, dat één partij (Zand en Grintmaatschappij DOS) alle werkzaamheden op zich zal nemen. Zowel de voorbereidende (het aanvragen van alle benodigde vergunningen en ontheffingen) als de uitvoerende werkzaamheden vallen hieronder die bij die partij moeten worden gelegd die ze het beste kan beheersen, waardoor het totale risico afneemt.

Omdat de periode vanaf de eerste gesprekken tot de ondertekening van een samenwerkingsovereenkomst vaak enige jaren omvat, is het belangrijk telkens dezelfde mensen aan de vergaderingen deel te laten nemen. Eveneens dient men ervoor te zorgen dat de deelnemers voldoende mandaat hebben om beslissingen te kunnen nemen. Van de zijde van de Dienst Landelijk Gebied is in de samenwerking Bemmelse Waard reeds in een vroegtijdig stadium gezorgd voor een interne machtiging om gericht en efficiënt te kunnen praten.

Over het plan en de samenwerkingsovereenkomst die de vier partners begin 2006 ondertekenden is alomtevreudenheid. Beleidsdoelen voor natuur en veiligheid zijn gehaald en de bedrijfsvoering van de private partijen is zekergesteld. Doordat de uitvoering primair bij een van de projectpartners ligt, wordt bovendien de efficiency sterk bevorderd.

Door het bedrijfsleven eerder bij projecten te betrekken, wordt maximaal geprofiteerd van de kennis en creativiteit die daar zit en worden dus betere of creatievere oplossingen bereikt. Zo kunnen projecten ook kwalitatief beter worden, omdat de markt creativiteit en innovatiekracht inbrengt.

En projecten kunnen ook nog eens goedkoper worden omdat een grotere rol voor het bedrijfsleven efficiencywinst kan opleveren. Een voorwaarde daarvoor is wel dat de private partij genoeg ruimte heeft om tijdens het project creatieve keuzes te maken. Dat is lastig als een project tot in details is dichtgetimmerd door de overheid. Daarom meer samenwerking op hoofdlijnen. Bovendien leidt samenwerken tot draagvlak en draagvlak tot een versnelling van de projectduur.